

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นใน
กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี

Factors Affected Local Community Participation in
Coastal Tourism Development in Chanthaburi Province.

นิตยา ทองหนู้ย

Nittaya Thonghnunui

ฎารัตน์ ชิตวงศ์

Darat Chittawong

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก
กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ประจำปีงบประมาณ 2553

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นใน
กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี
Factors Affected Local Community Participation in
Coastal Tourism Development in Chanthaburi Province.

นิตยา ทองหนู้ย
Nittaya Thonghnunui
ฎารัตน์ ชิตวงศ์
Darat Chittawong

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก
กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ประจำปีงบประมาณ 2553

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัย: นิตยา ทองหนูน้อย, ภาวิณี ชิตวงศ์

หน่วยงานสังกัด: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ปีงบประมาณ : 2553

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรีครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี 2) เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรีประชากรกลุ่มเป้าหมายได้แก่ประชากรที่อาศัยอยู่โดยรอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล รวมทั้งสิ้น 4 แห่ง ซึ่งได้แก่ หาดแหลมเสด็จ หาดคู้งวิมาน หาดเจ้าหลาว และหาดแหลมสิงห์ ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 630 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นมา 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากรศาสตร์ ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล และตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี ภาพรวมพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$, S.D.= 1.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้แก่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.58$, S.D.=1.04) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนร่วมกัน พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.54$, S.D.=1.05) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานร่วมกัน พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$, S.D.=1.13) การมี

ส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$, S.D.=1.09) และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผล พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.58$, S.D.=1.10) ผลการศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี ภาพรวมนี้ พบว่าประชาชนเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$, S.D.=1.14) และในการวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี พบว่ามีทั้งหมด 8 ปัจจัย ได้แก่ การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว การมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยพบว่าตัวแปรเหล่านี้สามารถอธิบายความผันแปรของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรีได้ร้อยละ 45.6 ($R^2=0.456$)

คำหลัก: ปัจจัย, การมีส่วนร่วม, การพัฒนา

Abstract

Research Title : Factors Affected Local Community Participation in Coastal Tourism Development in Chanthaburi Province.

Researcher : Nittaya Thonghnunui, Darat Chittawong.

Organization : Faculty of Science and Technology, Rambhai Barni Rajabhat University.

Fiscal Year : 2010.

The research was conducted for main purposes: 1) To investigate the local community participation in coastal tourism development in Chanthaburi province. 2) To investigate the attitude of local community participation in coastal tourism development in Chanthaburi province. 3) To find out the factors affecting the local community participation in coastal tourism development in Chanthaburi province. The data were collected from populations who located in the area of four segments; Laem Sadej Beach, Kung Wiman Beach, Jao Lao Beach and Leam Sing Beach. The sample size of 630 were stratified random sampling selected. Three sets of questionnaires were developed. The first sets were the local personnel ,the second were attitude of local community participation in coastal tourism development in Chanthaburi province while the third ones to the factors affecting the local community participation in coastal tourism development in Chanthaburi province. The analysis of data was completed using frequencies, percentages, means, standard deviations, pearson correlation and multiple regression analysis.

The result of this study, the researchers discovered on the degree in the local community participation in coastal tourism development in Chanthaburi province for the overall as medium level. ($\bar{X} = 2.61$, S.D.=1.08). When we consider in the each side , for searching the point of problems the participation level is low. ($\bar{X} = 2.58$, S.D.=1.04), accompany with planning is low ($\bar{X} = 2.54$, S.D.=1.05), accompany with working is

medium ($\bar{X} = 2.73$, S.D.=1.13), accompany with making a decision for specify framework is medium ($\bar{X} = 2.63$, S.D.=1.03) and accompany with the following and evaluate is low. ($\bar{X} = 2.58$, S.D.=1.10) .The result of study the attitude for the local community participation in coastal tourism development in Chanthaburi province for the overall as medium level.($\bar{X} = 3.15$, S.D.=1.14). There are eight factors that effected to the local community participation in coastal tourism development in Chanthaburi province. Such as the receiving persuade from the person or organization of government service, the benefit receiving about of tourism, the attitude about of tourism, the information receiving about of tourism, the position of local community, the support receiving about of tourism from government service, the realize decadent problems about of tourism and work as employee. These variables can to interpret the changing for the local community participation in coastal tourism development in Chanthaburi province 45.6 percentages. ($R^2=0.456$)

Keyword : factors, participation , development

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญแผนภูมิ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย	3
ขอบเขตของโครงการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวความคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ	8
แนวความคิดการประเมินผลงาน	10
รูปแบบการท่องเที่ยว	16
แรงจูงใจด้านการท่องเที่ยว	23
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	28
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
กรอบแนวคิดการวิจัย	49
วิธีดำเนินการวิจัย	53
เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล	58
การวิเคราะห์ข้อมูล	58

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	59
ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล	61
ผลการศึกษาทัศนคติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล	66
การทดสอบสมมติฐาน	68
อิทธิพลและลำดับความสำคัญของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม	74

บทที่ 5 สรุป ข้ออภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา	81
อภิปรายผล	88
ข้อเสนอแนะ	90
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	98

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจการให้บริการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ รายได้จากเงินตราต่างประเทศ การส่งเสริมรายได้ของรัฐ และการสร้างงานและการสร้างโอกาสทางธุรกิจ ที่ส่งผลต่อฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน ดังจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญต่อรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศ

จังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 1,000 ปี ตั้งอยู่ทางชายฝั่งภาคตะวันออกของประเทศ เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีความอุดมสมบูรณ์ หลากหลายและความครบถ้วนของภูมิประเทศ ประชาชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สมบูรณ์พูนสุข สงบ ร่มเย็น และไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดเหมือนเมืองอุตสาหกรรมและเมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ เนื่องจากจังหวัดจันทบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงาม มีแหล่งทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่า แหล่งค้าขายอัญมณี เมืองผลไม้ ความหลากหลายทางอาหาร รวมทั้งการคมนาคมมีความสะดวกสบายซึ่งสิ่งทีกล่าวมาที่มีความโดดเด่นและเพียบพร้อมในแถบภูมิภาคตะวันออก จึงทำให้สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา มีนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนขึ้น ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีเพิ่มมากขึ้น ทุกปี เมื่อมองจากปัจจัยหลายประการแล้ว จังหวัดจันทบุรียังจะต้องมีโอกาสพัฒนาการท่องเที่ยวได้อีกมากมาย หากได้รับการพัฒนาที่เป็นระบบ และเสริมสร้างให้ประชาชนในพื้นที่มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแล้วก็จะยิ่งทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิผลและเกิดความยั่งยืน

แม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และมีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน แต่จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวแต่ละจังหวัดยังมีปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยด่วน ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ผู้มีบทบาทหน้าที่ขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงและขาดข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับสถานที่สำคัญ คุณค่าทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ขาดความรู้ ความเข้าใจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไม่ทราบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหมายถึงอะไร มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองอย่างไร

ทำให้ขาดความรู้ สึกตระหนกในความเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาด้านบริหารจัดการในชุมชน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ไม่ชัดเจน (รสิกา อังกูร,2549) สถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งยังมีคนไม่น้อยที่เข้าไปบุกรุกพื้นที่ที่เป็นการทำลายเสน่ห์ของพื้นที่ลงไป ทั้งนี้ แต่ละท้องถิ่นมีความละเอียดของปัญหาที่แตกต่างกันตามลักษณะการดำเนินชีวิตและสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวนั้นอยู่ที่คน ซึ่งยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการจัดการที่ดีพอ ความร่วมมือ จิตสำนึกและเมื่อศึกษาถึงการพัฒนาศูนย์บุคลากรด้านการท่องเที่ยวพบว่า ไม่มีปัญหาการขาดแคลนกำลังคน แต่พบปัญหากำลังคนที่มีการศึกษาต่ำและไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ที่สำคัญคือความสามารถด้านภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ความสามารถด้านบริการ ซึ่งหมายรวมถึงความมีใจรักงานด้านบริการ ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รวมทั้งความสามารถในการบริหารจัดการ ทักษะของแรงงานที่สำเร็จการศึกษายังไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และการพัฒนาศูนย์บุคลากรด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันเน้นตอบสนองต่อธุรกิจการท่องเที่ยว ละเลยหลักสูตรด้านการวางแผนและพัฒนาก่อการท่องเที่ยว

ขณะที่ปัญหาการท่องเที่ยวมีสะสมมากขึ้น ดังกล่าว ความเจริญทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารลักษณะของนักท่องเที่ยวก็มีแนวโน้มเปลี่ยนไปจากการแสวงหาความบันเทิงอย่างเดียวมาเป็นการแสวงหาความรู้และสาระบันเทิง(สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2544) มีความต้องการสินค้าและบริการที่มีส่วนประกอบของสาระความรู้และบริการที่ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับความต้องการรายบุคคลมากขึ้น เนื่องจากกฏจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูงขึ้น รัฐบาลไทยได้กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงรุก เพื่อให้ไทยคงเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวไทยสู่มาตรฐานโลก การให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเพิ่มผลิตภาพ การเสริมสร้างความรู้ และทักษะด้านการบริหารจัดการควบคู่ไปกับความรู้ ทักษะเกี่ยวกับความเป็นผู้ ประกอบการ ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสมกับงานท่องเที่ยวและโรงแรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรท่องเที่ยวสู่สากล รวมทั้งยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมของชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,2547)

“คน” ถือเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่รวมถึงการเสริมศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการ

และคนท้องถิ่น และการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้มีการดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว สร้างความสามารถด้านการจัดการและการตลาดให้แก่คนท้องถิ่นด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงต้องมีการศึกษาข้อมูลประกอบการวางแผนการพัฒนา การสร้างความรู้ ความเข้าใจกับคนในท้องถิ่นให้ชัดเจนในเรื่องแนวคิดแนวทางที่แท้จริงของการท่องเที่ยวว่าเป็นกิจกรรมที่มุ่งประโยชน์ระยะยาวในด้านการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งเรื่อง บุคลิกภาพ ความรู้ ความเข้าใจ การบริหารจัดการ และการพึ่งตนเอง ส่งเสริมให้มีการสร้างงาน และกิจกรรมที่ต่อเนื่องกับการท่องเที่ยวด้วยเน้นให้คนท้องถิ่นมีงานทำ การจัดสรรผลประโยชน์ อย่างเป็นธรรม ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในจังหวัดจันทบุรี จึงมีความสำคัญเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีให้เกิดการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในพัฒนาการท่องเที่ยวทางชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี

1.2.2 เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 เพศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

1.3.2 ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่ง

1.3.3 ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

1.3.4 การตระหนักถึงปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

1.3.5 แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

1.3.6 การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

1.3.7 การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

1.3.8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

1.3.9 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย (scope of Research) ไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในจังหวัดจันทบุรีซึ่งได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาไว้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) อาชีพ
- 4) การศึกษา
- 5) รายได้
- 6) ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน

ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

- 1) ทศนคติต่อการท่องเที่ยว
- 2) การตระหนักถึงปัญหาเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

- 1) แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว
- 2) การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ
- 3) การชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือผู้นำชุมชน
- 4) ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว
- 5) การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ประกอบด้วย

- 1) การมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนและการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในการลงทุน
- 3) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์
- 4) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
- 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาคือ ประชากรที่อยู่โดยรอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ทั้งสิ้น แห่ง ซึ่งได้แก่ หาดแหลมเสด็จ หาดคั้งวิมาน หาดเจ้าหลาว และหาดแหลมสิงห์ จำนวน 46,510 คน (อ้างอิง : สำนักงานสถิติ จังหวัดจันทบุรี , (2552). การสำมะโน. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2553, จากเว็บไซต์ : <http://chanthaburi.nso.go.th>)

2) ตัวอย่าง

การคำนวณหาขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่างคือ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548)

$$n = \frac{NZ^2\sigma^2}{NE^2 + Z^2\sigma^2}$$

โดยที่ n คือ ขนาดของตัวอย่างที่ต้องการกำหนด

N คือ ขนาดของประชากร

Z คือ ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากการแจกแจงแบบปกติมาตรฐานซึ่งขึ้นกับระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดในที่นี่ผู้วิจัยต้องการจะใช้ความเชื่อมั่น 95% ค่า Z จะมีค่า 1.96 หรือประมาณ 2)

σ^2 คือ ค่าความแปรปรวนของประชากร (กรณีที่ไม่ทราบค่าแปรปรวนประชากร σ^2 ใช้ s^2 แทน)

E คือ ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร (μ) ด้วยค่าเฉลี่ยตัวอย่าง (\bar{x}) = $|\bar{x} - \mu|$

ซึ่งตัวอย่างที่ได้มาจะได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3) ขอบเขตด้านสถานที่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา คือ ประชากรที่อยู่โดยรอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ทั้งสิ้น 14 แห่ง ซึ่งได้แก่ หาดแหลมเสด็จ หาดคุ้มวิมาน หาดเจ้าหลาว และหาดแหลมสิงห์

4) ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้เวลารวมทั้งสิ้น 8 เดือน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัย (Factors) หมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผลหนทาง เช่น การศึกษาเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้ความสามารถ

การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง ทรัพยากรในการบริหารที่เป็นส่วนของคุณคนในแต่ละระดับการปฏิบัติ มีส่วนในกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการและควบคุมการปฏิบัติในแต่ละส่วน ๆ อย่างเต็มความสามารถทั้งในทิศทางเพื่อการปฏิบัติด้านเดียวหรือการนำเสนอซึ่งความคิดในการดำเนินการตามกระบวนการนี้ น้อย่างใดอย่างหนึ่ง

การพัฒนา (Development) หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่วไปเช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือ การทำให้สิ่งเหล่านั้น ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล
จังหวัดจันทบุรี

1.6.2 ได้ทราบถึงทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว
ชายฝั่งทะเล จังหวัดจันทบุรี

1.6.3 ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล จังหวัดจันทบุรี

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาศึกษาวิจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วย

1. แนวความคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ
2. แนวคิดการประเมินผลงาน
3. รูปแบบการท่องเที่ยว
4. แรงจูงใจด้านการท่องเที่ยว
5. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
6. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากแนวทางดังกล่าวได้ส่งผลให้สามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาและเพื่อความเข้าใจร่วมกัน โดยแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 แนวความคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision - Making) เป็นกิจกรรมที่มนุษย์ทุกคนจะต้องทำ ไม่ว่าจะทำเพื่อตัวเองทำเพื่อผู้อื่นหรือทำเพื่อองค์กรที่เขาเป็นส่วนหนึ่งในฐานะต่าง ๆ กัน ซึ่งHuse (อ้างถึงในอนันต์ เกตุวงศ์ 2534) อธิบายว่าการตัดสินใจก็คือการเลือกเอาทางเลือกของวิธีการทางกระทำทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางที่มีอยู่ ความหมายของการตัดสินใจ คือ กำหนดวัตถุประสงค์ และการทำให้วัตถุประสงค์บรรลุสำเร็จ ส่วนทางเลือกนั้น หมายถึงโอกาสในการเลือกหลาย ๆ ทาง

มีผู้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้มากมาชาติเช่น

วีระพล สุวรรณนนท์(2523) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นการประกอบไปด้วยขั้นตอนของการกำหนดวัตถุประสงค์การกำหนดทางเลือก ข้อจำกัด การวิเคราะห์ การตัดสินใจ โดยยึดวัตถุประสงค์

Simon (1960) การตัดสินใจ คือ การกระบวนการที่ประกอบด้วยกิจกรรมทางเชาวน์ปัญญา (intelligence activity) หรือ การหาโอกาสที่จะตัดสินใจหมายถึงการสืบเสาะหาข่าวสารสภาพทางสิ่งแวดล้อม สำหรับจะใช้ในการตัดสินใจ กิจกรรมออกแบบ (design activity) หรือ การหาหนทางเลือกที่พอเป็นไปได้ หมายถึงเป็นการสร้าง พัฒนา วิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ ที่จะนำไปปฏิบัติได้กิจกรรมคัดเลือก (choice activity) หรือการเลือกทางเลือกที่มีอยู่หมายถึงการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมจะนำไปปฏิบัติได้จริง

วุฒิชัย จ๋านง (2523) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และในการจัดการนั้น การตัดสินใจเป็นหัวใจในการปฏิบัติงานทุก ๆ เรื่อง ทุกๆ กรณีเพื่อดำเนินการไปสู่วัตถุประสงค์ อาจมีเครื่องมือมาช่วยในการพิจารณา มีเหตุผลส่วนตัวอารมณ์ ความรักใคร่ชอบพอ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ และมีลักษณะเป็นกระบวนการอันประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ อันต่อเนื่องกันไป ดังนี้

1) การแยกแยะตัวปัญหา (Problem Identification) ในขั้นตอนแรกของการตัดสินใจนั้น เป็นเรื่องราวของการสร้างความแน่ใจ มั่นใจ โดยการค้นหาทำความเข้าใจกับตัวปัญหาที่แท้จริง ก็เพราะเหตุว่ากระบวนการตัดสินใจจะเริ่มต้นตามขั้นตอนแรก เมื่อผู้ทำการตัดสินใจมีความรู้สึกว่าได้เกิดปัญหาขึ้นมา นั่นก็คือเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในว่าได้มีปรากฏบางสิ่งบางอย่างมิได้เป็นไปตามที่คาดคิด

2) การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น (Information Search) การเสาะหาข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้นก็คือ การเสาะหาสิ่งที่เป็นสาเหตุหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหานั้น ซึ่งอาจจะไม่ใช่สาเหตุโดยตรงก็ได้

3) การประเมินค่าข่าวสาร (Evaluation of Information) เป็นความจำเป็นที่จะต้องประเมินค่าดูว่า ข่าวสารที่ได้มานั้นถูกต้อง เหมาะสมเพียงพอตรงกับเวลา และสามารถที่จะนำไปวิเคราะห์ปัญหาได้หรือไม่

4) การกำหนดทางเลือก (Listing Alternative) เป็นขั้นตอนสำคัญของการตัดสินใจ คือ การกำหนดทางเลือกมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เป็นการที่พยายามจะครอบคลุมวิถีทางที่จะแก้ปัญหาได้หลาย ๆ วิธี ถ้ามีข่าวสารสมบูรณ์สำหรับปัญหาแต่ละเรื่อง จะทำให้กำหนดทางเลือกได้เหมาะสมและครอบคลุมปัญหาอย่างแท้จริงได้

5) การเลือกทางเลือก (Selection of Alternative) เมื่อได้กำหนดทางเลือกต่าง ๆ ออกมาแล้ว พร้อมกำหนดลำดับความสำคัญและความเหมาะสมในการแก้ปัญหา ขั้นตอนต่อไป

คือ การเลือกแนวทางที่จะปฏิบัติต่อไป (Selection of a Course of Action) และขั้นนี้เองที่จะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เป็นการตัดสินใจอย่างแท้จริง

6) การปฏิบัติตามการตัดสินใจ (Implement of Decision) เมื่อทางเลือกได้ถูกเลือกเข้ามาแล้ว ก็เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจหรือทางเลือก

อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดนี้เป็นขั้น ตอนของการตัดสินใจที่จำเป็นต้องมี ดังที่กล่าวแล้วว่า จะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม เพื่อที่ว่าจะได้ดำเนินการตั้งแต่เกิดความรู้สึกในตัวปัญหาตลอดจน การปฏิบัติการแก้ปัญหา นั้นตามผลของการตัดสินใจ คือ การเลือกทางเลือกนั้นเองจากความหมายที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจ คือ การเลือกทางเลือกของวิธีการกระทำทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางที่มีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการตัดสินใจ คือ การแยกแยะตัวปัญหา การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหาการประเมินค่าข่าวสาร การกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา การเลือกทางเลือก และการปฏิบัติตามการตัดสินใจ

การตัดสินใจเป็นการนำหลักเกณฑ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการการตัดสินใจ เพื่อให้ผู้ตัดสินใจมีโอกาสผิดพลาดน้อยลงหรือตัดสินใจได้ถูกต้องมากขึ้น การตัดสินใจที่จะมีขึ้นภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถทำการประเมินได้ และใช้กฎเกณฑ์หรือเครื่องมือดังกล่าว พิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตามการทำการตัดสินใจได้นำเอาความน่าจะเป็นเชิงจิตและแบบเงื่อนไขเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ทั้งนี้ เพราะบุคคลตำหนิเหตุผลใน การดำเนินธุรกิจของตนย่อมต้องการเลือกผลลัพธ์หรือผลตอบแทนที่ดีที่สุด แต่ถ้ามีทางเลือกเพียงทางเดียว ปัญหาการตัดสินใจก็ไม่เกิดขึ้นเพราะถึงอย่างไรก็ต้องเลือกตามวิธีทางเดียวที่มีอยู่นั้น ซึ่งจะไม่มีการเปรียบเทียบว่าผลลัพธ์หรือผลตอบแทนนั้นดีที่สุดหรือไม่ แต่ถ้ามีวิธีให้ผลตอบแทนมากกว่าหนึ่งทางแล้ว ก็จะต้องมีการตัดสินใจเลือกทางหรือวิธีที่จะทำให้ได้ผลตอบแทนมากที่สุด ซึ่งการตัดสินใจเลือกดังกล่าวนี้ เป็นเรื่องที่ยุ้งยากและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

2.2 แนวคิดการประเมินผลงาน

การประเมินผล เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและส่งผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ สามารถติดตามงาน ตรวจสอบการทำงานเป็นระยะ ๆ ว่าได้มีการปฏิบัติงานจริงตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดไว้ตามวัตถุประสงค์ ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย และตรงตามตารางเวลาที่วางไว้หรือไม่ เป็นสัญญาณเตือนให้แก้ไขปัญหาในการปฏิบัติได้ทันท่วงที พร้อมทั้งสามารถช่วยในการตัดสินใจดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบ โดยมีผลลัพธ์ที่เกิดจากแผนงานโครงการทั้งทางตรง

และทางอ้อม ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นที่ผู้ตั้งใจและไม่ตั้งใจเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนงาน โครงการ ว่าเกิดจริงหรือไม่ เกิดกับกลุ่มไหน มีการเปลี่ยนแปลงอะไร เปรียบเทียบก่อนและหลัง มีแผนงาน/โครงการ ตลอดจนเกิดผลที่เกิดมีคุณค่าคุ้มค่าการลงทุน หรือไม่(นวัตน์ สุวรรณผ่อง 2542)

มีผู้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ดังนี้

Good (1973) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับผลที่คาดว่าจะได้รับ

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์(ม.ป.ป.) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบโดยใช้การวัดเป็นหลักเปรียบเทียบกับเกณฑ์

ประชุม รอดประเสริฐ (2539) กล่าวว่า “การประเมินหรือการประเมินผล”มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “EVALUATION” หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีความหมายเกี่ยวข้องกับคำอื่น ๆ อีกหลายคำ เช่น การวิจัย (Research) การวัดผล (Measurement) การตรวจสอบรายงานผล (Appraisal) การควบคุมดูแล (Monitoring) การประมาณการ (Assessment) และการพิจารณาตัดสิน (Judgement) เป็นต้น คำดังกล่าวอาจสรุปเป็นความหมายหรือคำจำกัดความร่วมกันได้ว่าการประมาณค่าหรือการประมาณผลที่เกิดขึ้นจากกษัตริย์งานโดยอาศัยข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสอบถาม ทดสอบสังเกตและวิธีการอื่นแล้วทำการวิเคราะห์เพื่อตัดสินว่าการดำเนินงานนั้นมีคุณค่าหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานนั้นมากน้อยเพียงใด

สรุปการประเมินผล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพองค์ความรู้ของชุมชนในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว นำมาวิเคราะห์ เขียนรายงานสรุป เพื่อหาวิธีการปรับปรุงและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์ความรู้ได้อย่างสูงสุด

ประโยชน์ของการประเมินผล

นวัตน์ สุวรรณผ่อง (2542) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินผลไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยการตัดสินใจเชิงนโยบาย โครงการที่เป็นโครงการนำร่องหลายโครงการซึ่งได้รับการประเมินว่ามีประโยชน์หลังจากนั้นอาจถูกเสนอเข้ามาเป็นนโยบายขององค์กรหน่วยงานได้

2. เพื่อช่วยในการบริหารงานต้องให้การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลายทาง การประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ของการดำเนินงานเพื่อช่วยในการตัดสินใจการบริหารงานต่อไป

3. เพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดการเรียนรู้ ในกระบวนการทำงานตลอดจนกิจกรรมที่ดำเนินการว่า ได้ผลดี ผลเสียอย่างไร ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาการทำงาน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าความสำคัญของการประเมินผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว มีอยู่ 6 ประการ คือ

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจก่อนจะดำเนินงาน เช่น เพื่อค้นหาความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตรวจสอบเกี่ยวกับแนวความคิดด้านเทคนิค แหล่งทุนและความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ

2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาที่กิจกรรมกำลังดำเนินอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ บุคลากร ระบบการให้บริการ หรือตรวจสอบเนื้อหาของกิจกรรมนั้น ๆ ว่ามีความสอดคล้องกับความต้องการหรือปัญหาของประชาชนหรือไม่ อย่างไร

3. เพื่อช่วยการตัดสินใจว่า ควรขยาย ดำเนินการต่อ หรือยุติการดำเนินงาน

4. เพื่อเป็นประจักษ์พยานและเป็นเครื่องมือช่วยในการสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ ว่าที่ได้ดำเนินงานไปแล้วมีคุ่มค่าและเกิดประโยชน์อย่างไร

5. เป็นเครื่องมือที่ช่วยสะท้อนให้เห็นภาพในอดีตว่า แผนพัฒนาที่ได้ดำเนินงานมาแล้วประสบความสำเร็จจริงหรือไม่

6. ช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความรู้พื้นฐานในกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

สรุปประโยชน์ของการประเมินผล คือ ช่วยในการตัดสินใจก่อนการปฏิบัติงานและในระหว่างการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบว่าสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนจริงหรือไม่ และส่งเสริมความเข้าใจและความรู้พื้นฐานในกระบวนการพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

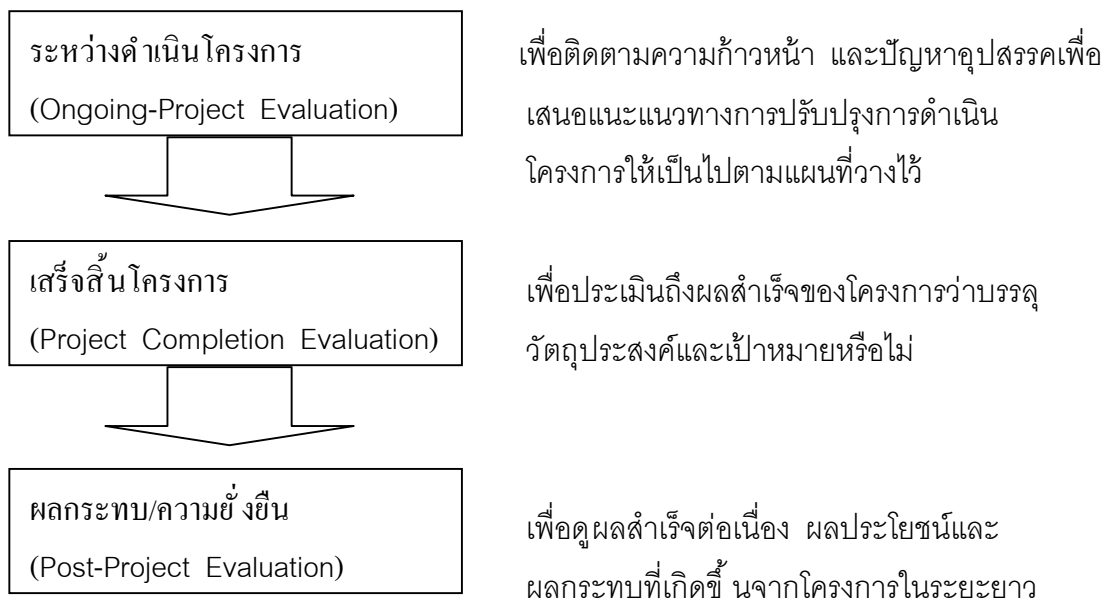
การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม (Participatory Evaluation : PE)

Cohen (1979) กล่าวว่าเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการให้โอกาสกับเจ้าของโครงการ ผู้ร่วมโครงการ และผู้ประเมินผลได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงาน

ประเมินทุกขั้นตอน เนื่องจากการมีส่วนร่วมจะส่งผลให้เกิดการสื่อสารสองทางระหว่างผู้ประเมินผลและผู้ร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณกองทุนฯ และลดความขัดแย้ง ตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินโครงการดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงมีความหมายรวมทั้งแต่การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร รายละเอียดการดำเนินโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการติดตาม ป้องกันแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

วิธีการ และขั้นตอนการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมตามทฤษฎี มีดังนี้

- ขั้นที่ 1 ประสานงาน ติดต่อกัน สร้างความสัมพันธ์ ความรู้สึกในการมีส่วนร่วมกับกลุ่มบุคคลที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลการประเมินกลุ่มแรก ๆ เช่นกลุ่มอื่น ๆ (ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจกำหนดนโยบาย และผู้ปฏิบัติงานในโครงการ)
- ขั้นที่ 2 ร่วมกับกลุ่มบุคคลดังกล่าว ทำการวิเคราะห์กำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาประเมิน
- ขั้นที่ 3 ร่วมกำหนดแหล่งข้อมูลสำหรับการเก็บรวบรวม ออกแบบและเลือกเครื่องมือให้สอดคล้องกับลักษณะข้อมูลและแหล่งข้อมูล
- ขั้นที่ 4 ร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นที่ 5 ร่วมกันวิเคราะห์และสะท้อนกลับปรึกษาเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานโครงการและ/หรือการประเมินโครงการ
- ขั้นที่ 6 ร่วมกันกำหนดกรอบ โครงร่าง ประเด็นที่จะเขียนรายงานการประเมิน
- ขั้นที่ 7 เขียนรายงานการประเมิน
- ขั้นที่ 8 ร่วมกันอ่านรายงาน วิพากษ์วิจารณ์รายงาน ปรับแก้รายงานก่อนตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชนที่ปรึกษาจะดำเนินการติดตามและประเมินผลโครงการ 3 ระยะ ดังนี้

แผนภูมิ 2.1 แสดงดำเนินการติดตามและประเมินผลโครงการ 3 ระยะ

อ้างอิง Cohen(1979)

รูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPPI Model)

การประเมินรูปแบบชิปปี้ เป็นการนำเสนอโดยสตีฟเฟิลและคณะ หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกที่มีอยู่เป็นการประเมินที่พิจารณาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกที่มีอยู่เป็นการประเมินที่พิจารณาจากองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต(Product Evaluation) โดยปัจจัยสำคัญสำหรับการประเมินในแต่ละส่วนที่ต้องคำนึงถึงมีดังนี้

การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) หรือบางครั้งเรียกว่า การประเมินบริบท เป็นการประเมินปัจจัยภายนอกโครงการที่จะมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ รวมทั้งเป็นส่วนที่จะสนับสนุนให้เกิดการดำเนินโครงการ เช่น ความต้องการของชุมชนหรือกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการ สภาพทางเศรษฐกิจสังคม สถานการณ์ต่าง ๆ ปัญหาของชุมชนและพื้นที่ ตลอดจนนโยบายของงานระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

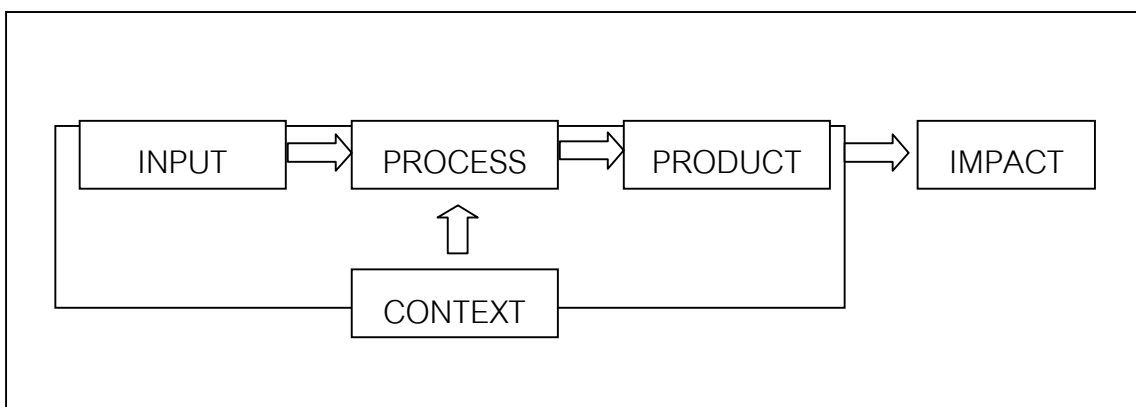
การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณและแหล่งเงินทุน

สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สถานที่รวมถึงครุภัณฑ์ และสิ่งที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการโครงการ ทั้งนี้ การประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยในการพิจารณาถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้งจะช่วยให้เกิดการวางแผนการจัดกิจกรรมของโครงการทั้งที่กำลังดำเนินการและกิจกรรมต่อเนื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดการกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้ามาใช้ที่เหมาะสมตามลำดับขั้น ตอนตลอดจนการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานในลำดับและโอกาสต่อไป

การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการว่าได้ผลมากน้อยอย่างไร ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการและกิจกรรมย่อยหรือไม่ โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ ความสำเร็จของโครงการ

นอกจากการประเมินองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านตามรูปแบบการประเมินซิปป์แล้วเพื่อให้เกิดการประเมินอย่างเป็นกระบวนการ และมีการบูรณาการองค์ประกอบของการประเมินเข้าด้วยกัน และเพื่อให้เกิดการประเมินผลที่ครบสมบูรณ์และถ้ามีความเป็นไปได้จะต้องมีการประเมินสิ่งเกี่ยวพันอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น หลังจากที่ได้ดำเนินการสิ้นสุดหรือได้ผลการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาจากความเปลี่ยนแปลงหรือผลที่เกิดขึ้น กับบุคคล หน่วยงาน สภาพแวดล้อมใน พื้นที่โครงการทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งการประเมินปัจจัยอย่างหลังนี้ เรียกว่า “การประเมินผลกระทบของโครงการ” (Impact Evaluation) (ประชุม รอดประเสริฐ , 2542) ซึ่งจากการรวบรวมแนวคิดรูปแบบการประเมินซิปป์ในข้างต้นสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังแผนภูมิ 2.2

แผนภูมิ 2.2 แผนภาพการประเมินซิปป์ หรือ CIPPI Model

อ้างอิง สตีฟเฟิลและคณะ

2.3 รูปแบบการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบด้วยกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างในการจัดแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์ของการจัดแบ่ง ในที่นี้ สามารถรวบรวมรูปแบบของการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบใหญ่ คือ รูปแบบของการท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทาง และถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว รูปแบบของการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง และรูปแบบของการท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทาง

1. รูปแบบของการท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทาง และถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว โดยทั่วไปแล้วสามารถจัดแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ คือ การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourism) และการท่องเที่ยวในประเทศ (Internal Tourism)

1.1 การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปในต่างประเทศ โดยมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ในประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ต่างจากประเทศของตน จะต้องผ่านพิธีการระหว่างประเทศหลายอย่าง เช่น พิธีการตรวจคนเข้าเมือง พิธีการศุลกากร เป็นต้น รูปแบบของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีความเกี่ยวข้องกับการลักษณะของการจัดนำเที่ยวใน 2 รูปแบบ คือ 1) การท่องเที่ยวขาออก (Outbound Tourism) การเดินทางออกจากประเทศที่เป็นถิ่นพำนักถาวรของตนเพื่อไปท่องเที่ยวยังประเทศอื่น เช่น นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติไทย (Thai Traveler) หรือนักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติอื่น (Foreign Traveler) ซึ่งมีถิ่นพำนักในประเทศไทย เดินทางออกไปเที่ยวยังประเทศมาเลเซีย นักท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ จัดเป็นนักท่องเที่ยวขาออก (Outbound Tourist) ของประเทศไทย และประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่จัดส่งนักท่องเที่ยวออกไป (Generating Country) 2) การท่องเที่ยวขาเข้า (Inbound Tourism) คือ การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของบุคคลที่มีถิ่นพำนักถาวรในประเทศนั้น เช่น นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติมาเลเซีย (Malaysian Tourist) หรือนักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติอื่น (Foreign Traveler) ที่มีถิ่นพำนักในมาเลเซียเดินทางเข้ามาเที่ยวประเทศไทย นักท่องเที่ยวมาเลเซียจัดเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย (Inbound Tourist) และประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่ได้รับนักท่องเที่ยว หรือเป็นแหล่งจุดหมายปลายทาง (Destination) ของนักท่องเที่ยว

ผู้ที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวเรียกว่า “นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ” (International Tourist) ซึ่งองค์การท่องเที่ยวโลกได้นิยามไว้ว่า คือ “บุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปอีกประเทศหนึ่ง โดยมีการค้างคืนในประเทศที่ตนไปเยือน

อย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 1 ปี ด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่มีใช้เพื่อหารายได้” ในขณะที่การท่องเที่ยวงานต่างประเทศไทยได้ให้นิยามไว้ว่า คือ “บุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปอีกประเทศหนึ่ง โดยมีการค้างคืนในประเทศที่ตนไปเยือนอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 90 วัน เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดค่าจ้างตอบแทนจากประเทศนั้น ซึ่งหมายรวมถึงบุคคลที่ถือสัญชาติเดียวกับประเทศที่ตนไปเยือน แต่มิได้มีถิ่นพำนักถาวรในประเทศนั้น

จากนิยามดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 3 ประเภท คือ 1) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (Foreigner) หมายถึง ชาวต่างชาติที่ไม่ได้มีถิ่นพำนักถาวรในประเทศที่ตนเดินทางไปท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย หรือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเที่ยวประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น 2) นักท่องเที่ยวโพ้นทะเล (Overseas Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เคยมีถิ่นพำนักอยู่ในประเทศหนึ่ง แล้วย้ายถิ่นพำนักหรือไปศึกษาต่อหรือไปทำงานยังอีกประเทศหนึ่ง (Overseas) เดินทางกลับมาเที่ยวยังประเทศถิ่นพำนักเดิม เช่น คนไทยที่ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เดินทางกลับมาเที่ยวประเทศไทย เราเรียกนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ว่า “คนไทยโพ้นทะเล” หรือคนอเมริกันที่มาทำงานในประเทศไทยแล้วเดินทางกลับไปเที่ยวประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น 3) นักท่องเที่ยวที่มีถิ่นพำนักชั่วคราวในต่างประเทศที่ไม่ใช่ถิ่นฐานเดิมของตน (Expatriate) แล้วเดินทางไปท่องเที่ยวยังประเทศอื่น เช่น ชาวอเมริกันที่ไปทำงานในสิงคโปร์แล้วเดินทางมาเที่ยวประเทศไทย หรือคนไทยที่ไปทำงานสิงคโปร์ แล้วเดินทางไปเที่ยวประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

1.2 การท่องเที่ยวในประเทศ (Internal Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่มีภูมิศาสตร์เฉพาะภายในอาณาเขตของแต่ละประเทศนั้น ๆ โดยหมายรวมถึงการเดินทางท่องเที่ยวของบุคคลทั้งที่มีถิ่นพำนักถาวรและมิได้มีถิ่นพำนักถาวรภายในประเทศนั้น จากนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวในลักษณะนี้เกิดขึ้นจากการเดินทางของบุคคล 2 กลุ่ม คือ 1) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourist) คือ บุคคลที่เดินทางอยู่ภายในประเทศที่เป็นถิ่นพำนักถาวรของตน เช่น คนไทยที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย และเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทย 2) นักท่องเที่ยวขาเข้า (Inbound Tourist) คือ บุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งครอบคลุมนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 3 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวโพ้นทะเล และนักท่องเที่ยวที่มีถิ่นพำนักชั่วคราวในต่างประเทศที่ไม่ใช่ถิ่นฐานเดิมของตนเองแล้วเดินทางไปท่องเที่ยวยังประเทศอื่น ตามที่ได้อธิบายแล้วข้างต้น

การจำแนกรูปแบบการท่องเที่ยว

การจำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทาง การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ตามลักษณะของการจัดการเดินทางของนักท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ และการท่องเที่ยวแบบอิสระ

1. การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวซื้อ อรรถการนำเที่ยว (Package Tour) จากบริษัทนำเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ ซึ่งเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวน 11 คนขึ้นไป อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะอาจมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยกว่า 11 คน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจของบริษัทนำเที่ยว ทั้งนี้ บริษัทนำเที่ยวจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการเกี่ยวกับยานพาหนะ ที่พัก อาหาร และการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว โดยอาจดำเนินการอำนวยความสะดวกเต็มรูปแบบ (Full Package) หรืออาจจัดสรรบริการเพียงบางสิ่งบางอย่างให้เท่านั้น

หากเป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่มีโปรแกรมการเดินทางเป็นหมู่คณะในราคาพิเศษที่มีการจ่ายล่วงหน้า โดยไม่มีเงื่อนไขว่าคณะดังกล่าวจะต้องเดินทางโดยเที่ยวบินเดียวกันทั้งไปและกลับ ตลอดจนใช้เวลาทั้งหมดในการเดินทางร่วมกัน เรียกว่า การท่องเที่ยวเป็นกลุ่มแบบจ่ายเบ็ดเสร็จ (Group Inclusive Tour GIT หรือ All Inclusive Tour AIT) โดยทั่วไป นักท่องเที่ยวเหล่านี้ จะเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ เป็นหมู่คณะ ด้วยรถนำเที่ยว โดยมีมัคคุเทศก์ของบริษัทนำเที่ยวเป็นผู้นำทาง และบรรยายเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวลักษณะนี้ จึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่งมาเยือนสถานที่นั้นเป็นครั้งแรก (First Visitor) และยังไม่คุ้นเคยหรือไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ มาก่อน

เหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกการเดินทางในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ ได้แก่ 1) ประหยัดเงิน 2) ได้เพื่อนร่วมทาง 3) ความเหมาะสมคล่องตัว 4) ความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร 5) สิทธิพิเศษที่ได้รับ

2. การท่องเที่ยวแบบอิสระ (FIT – Foreign Individual Tourism) เป็นอีกลักษณะหนึ่งของการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยววางแผนจัดการเดินทางด้วยตนเองทุกอย่างหรือการใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวในการอำนวยความสะดวกบางส่วน เช่น การจองบัตรโดยสาร เครื่องบิน การจองที่พัก เป็นต้น แต่เป็นผู้วางแผนการท่องเที่ยวที่จะเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวเมื่อใด และจะใช้เวลานานเท่าใด เป็นความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวคนนั้นเอง

การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ นักท่องเที่ยวเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมักคุ้นเคยกับสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่นแล้ว แต่แก่นักท่องเที่ยวไม่คุ้นเคยกับเส้นทางหรือสถานที่นั้น ๆ ก็อาจเสียทั้งเวลาและเงินทองมากเกินความจำเป็นได้ การท่องเที่ยวประเภทนี้ จึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ได้มีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ มาก่อน หรือเป็นนักท่องเที่ยวที่กลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นซ้ำอีกครั้ง ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความคุ้นเคยกับสถานที่นั้นดีแล้ว สำหรับเหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกเดินทางในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิสระ คือ 1) มีความเป็นส่วนตัวสูง 2) ต้องการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากกว่าปริมาณแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปเยือน

รูปแบบของการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง รูปแบบของการท่องเที่ยวที่จัดแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง เป็นการจัดแบ่งอีกรูปแบบหนึ่งที่พิจารณาจากจุดประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ โดยสามารถจัดแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบดังนี้

1) การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน วัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อนจะแตกต่างกันในรายละเอียดและเป็นตัวระบุกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะเลือก

2) การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ ในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ประชากรมักจะเดินทางเพื่อธุรกิจเป็นวัตถุประสงค์หลัก แม้ว่าการเดินทางที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจจะมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน แต่ก็จัดเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง เนื่องจากการเดินทางในลักษณะนี้ จะสร้างรายได้ให้แก่จุดหมายปลายทางที่นักธุรกิจไปเยือน และนักธุรกิจนั้นก็ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะไปอยู่ ณ สถานที่นั้น เพื่อทำงาน หารายได้แบบเป็นกิจจะลักษณะโดยตรง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1) การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจโดยทั่วไป (Regular Business Travel) หมายถึง การเดินทางไปติดต่อประสานงาน หรือเซ็นสัญญาเกี่ยวกับธุรกิจ โดยอาจมีระยะเวลาพักผ่อน 2-3 วัน แทรกอยู่ในการเดินทางนั้น เช่น นักธุรกิจชาวอังกฤษเดินทางมาเซ็นสัญญาเป็นหุ้นส่วนโรงแรมในประเทศไทย หรือตัวแทนขายประกันเดินทางไปเยี่ยมลูกค้า เป็นต้น

2.2) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมนานาชาติ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการท่องเที่ยวเพื่อการจัดนิทรรศการนานาชาติ (Meeting Incentive Conference/Convention/Congress .and Exhibition : MICE) กิจกรรมทั้ง 4 ประเภท อาจไม่ได้มีการแบ่งแยกการจัดออกจากกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ การจัดนิทรรศการนานาชาติ ก็อาจ

มีการจัดการประชุมแทรกอยู่ในงานก็ได้ หรือผู้ที่เดินทางแบบการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลก็อาจเดินทางเพื่อเข้าร่วมประชุมแทรกอยู่ในการเดินทางก็ได้

3) การท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกิดจากการที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มรู้สึกว่าการเดินทางเพียงเพื่อไปชมบ้านเมืองหรือธรรมชาติ เป็นรูปแบบที่ไม่สามารถตอบสนองของความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ซับซ้อนได้อีกต่อไป ทั้งนี้ จากการสำรวจ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในตะวันตกมีความหลากหลายมากไปกว่าการชมบ้านเมืองหรือการชมธรรมชาติ โดยครอบคลุมไปถึงกิจกรรมด้านโบราณคดี การเล่นบอลลูน การขี่จักรยาน การล่องลำธาร การเล่นกอล์ฟ การดำน้ำ เป็นต้น ความต้องการในการท่องเที่ยวที่หลากหลายและซับซ้อนขึ้น เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ

ความต้องการในการท่องเที่ยวที่หลากหลายและซับซ้อนขึ้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและภูมิหลังของนักท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้ว่า ในประเทศตะวันตกได้เกิดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย อาทิ นักท่องเที่ยวสูงอายุ นักท่องเที่ยวกลุ่มโสด เป็นต้น 2) การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของประชากรโลกอันเป็นผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ โลกในปัจจุบันได้เริ่มก้าวเข้าสู่โลกแห่งสังคมสารสนเทศ (Information Society) หรือสังคมในคลื่นลูกที่สาม (The Third Wave) มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในแต่ละสังคมมีลักษณะความแตกต่างอยู่ในการเลือกบริโภคสิ่งที่แตกต่างกันไปตามความชอบของแต่ละคน

การเปลี่ยนแปลงความต้องการของนักท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้ประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวพยายามอย่างเต็มที่ในการเข้าถึงตลาดการท่องเที่ยวโลก เพื่อให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ท่ามกลางการแข่งขันกันอย่างหนักหน่วง ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวทั่วโลกจึงได้พัฒนาสินค้าการท่องเที่ยวของตนให้มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากสินค้าการท่องเที่ยวในประเทศอื่น ซึ่งนำมาสู่การผลิตสินค้าในรูปแบบ “สินค้าสั่งทำพิเศษ” (Order Made) ที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกสรรรายการท่องเที่ยว หรือกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคลได้มากขึ้น แบ่งออกเป็น

3.1) รูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ ในปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษมีรูปแบบที่ต่างกันอย่างมากมาย แต่ที่ได้รับความนิยมและเป็นกิจจะลักษณะนั้น มีอยู่อย่างน้อย 5 รูปแบบด้วยกัน โดยแต่ละรูปแบบตอบสนองต่อความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยวที่ต่างกันไป ดังนี้คือ

3.1.1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในปัจจุบันคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” (Ecotourism) ได้กลายเป็นคำที่ใช้ในวงการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางและหลากหลาย จนแทบไม่มีคำจำกัดความที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่างชัดเจน อีกทั้งแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดังกล่าวก็ยังไม่ชัดเจนอีกด้วยดังเช่นที่ ลินเบิร์ก เค (Linberg K) ได้วิเคราะห์ว่ามีการใช้คำคำนี้ ในระดับที่แตกต่างกัน ตั้งแต่การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาธรรมชาติของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา (Hard – Core Nature Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อไปชมธรรมชาติด้วยความต้องการเข้าใจถึงระบบนิเวศ (Dedicated Nature Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อไปชื่นชมธรรมชาติ (Mainstream Nature Tourism) และการท่องเที่ยวที่ใช้ธรรมชาติแบบผิวเผิน (Casual Nature Tourism)

ประเทศไทยในระยะแรกได้มีการใช้คำที่กล่าวถึงการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสีเขียว การท่องเที่ยวเพื่อธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงชีวภาพและในที่สุด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบัญญัติศัพท์คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ขึ้น โดยพยายามให้ครอบคลุมลักษณะกิจกรรมและความหมายของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด ดังมีคำนิยามต่อไปนี้ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” และจากนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นความยั่งยืนของธรรมชาติและ การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นข้างต้น ปัจจุบันจึงได้เกิดกระแสของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งภายใต้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.1.2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา โดยทั่วไปแล้ว การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบำบัดโรค บำรุงสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต (Health Tourism) ซึ่งหมายถึงการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาเพื่อรักษาสุขภาพด้วย (Sport Tourism) นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมย่อยของการเล่นกีฬาเอาไว้ด้วย

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา จึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรม 3 รูปแบบใหญ่ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกัน คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เริ่มให้ความสำคัญ

กับการรักษาสุขภาพของตนเองภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ย่ำแย่ในปัจจุบัน โดยการหันมาออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนั่งสมาธิ การฝึกโยคะ ไทเก๊ก การพักผ่อนในที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ ใกล้เคียงธรรมชาติมากขึ้น การอาบน้ำแร่ การนวดแผนโบราณ การรับประทานสมุนไพรและอาหารเพื่อสุขภาพ ซึ่งประเทศไทยมีสถานบริการ และสินค้าที่เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก เช่น การนวดแผนโบราณที่วัดโพธิ์ สถานบริการเพื่อสุขภาพชีวาธรรม การนั่งสมาธิที่สวนโมกขพลาราม เป็นต้น

2) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) คือ นักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวพร้อมกับวัตถุประสงค์ที่จะไปออกกำลังกายด้วยการเล่นกีฬา เช่น การเล่นกอล์ฟ ซึ่งเป็นกีฬาที่กำลังได้รับความนิยมจากทั่วโลก โดยนักกอล์ฟส่วนใหญ่มักจะนิยมการตีกอล์ฟ ซึ่งมีความยากและความท้าทายแตกต่างกันไปในแต่ละสถานที่ การเดินทางไปตีกอล์ฟในสนามต่างประเทศจึงเป็นที่นิยมของนักกอล์ฟทั่วโลก การซื้อจักรยานท่องเที่ยว การพายเรือแคนู การตกปลา การฝึกโยคะ เป็นต้น ซึ่งการเล่นกีฬาเหล่านี้ จะให้ผลต่อทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ตลอดจนการเล่นกีฬาเพื่อการแข่งขัน คือ นักกีฬาที่ไปแข่งขันกีฬาระหว่างจังหวัดหรือระหว่างประเทศ หรือระดับโลก โดยถึงแม้จะมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการแข่งขัน แต่นักกีฬาก็จะได้รับสุขภาพที่แข็งแรงในทางอ้อม และยังได้ท่องเที่ยว ซึ่งให้ผลทางสุขภาพจิตอีกด้วย

3) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) เป็นอีกรูปแบบย่อยอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา นอกจากจะเน้นผลต่อสุขภาพทางกายแล้ว ยังมุ่งเน้นไปที่ความตื่นเต้นขณะทำกิจกรรมนั้น ๆ เช่น การปีนเขา ไต่หน้าผา การล่องแก่ง เป็นต้น

3.1.3) การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน เขาพนมรุ้งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษที่เติบโตอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวมค่อนข้างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวมักสนใจและต้องการเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศอื่นที่แตกต่างไปจากตน โดยผ่านการชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง ศิลปะทุกแขนงทั้ง สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ทัศนกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ตลอดจนมรดกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งหมายถึงโบราณสถานและโบราณวัตถุซึ่งความสนใจต่อสิ่งเหล่านี้ นับเป็นพื้นฐานความสนใจดั้งเดิมของนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว

3.1.4) การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่น (Ethnic Tourism) เผ่าต่าง ๆ เผ่าแม้ว เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ ความสนใจเบื้องต้นที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมในการเดินทางดังกล่าวนี้ คือ การไปหาโอกาสที่จะได้สัมผัสกับกลุ่มคนที่มีชาติพันธุ์ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตัวของนักท่องเที่ยวโดยตรง ด้วยความคิดที่ว่า ถึงแม้พิพิธภัณฑ์และงานทางศิลปวัฒนธรรมอาจจะสามารถสะท้อน

ความเป็นอยู่ของคนต่างชาติพันธุ์นั้นได้ในระดับหนึ่งก็ตาม การสัมผัสสิ่งเหล่านี้ ก็ย่อมไม่อาจเทียบได้กับการสัมผัสโดยตรงกับคนต่างชาติพันธุ์นั้นจากการได้ใช้ชีวิตร่วมกันหรือพบปะพูดคุยกันในระยะเวลานึงได้

3.1.5) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational Tourism) หมายถึง การเดินทางที่มีการเรียนรู้เกิดขึ้น ซึ่งมีความหมายเฉพาะเจาะจงว่าเป็นการเรียนรู้ โดยมีการจัดการ (Organized Learning) เช่น มีการวางแผนล่วงหน้า มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีครูผู้สอนที่ชำนาญการ และมีวิธีการฝึกหัดตามแบบแผน เป็นต้น นอกจากนี้ การเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริง มิใช่การเรียนรู้จากตำรา หรือการไปทัศนศึกษา

การแบ่งการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษออกเป็น 5 รูปแบบข้างต้นนั้น มิได้หมายความว่า ในการท่องเที่ยวครั้งหนึ่ง ๆ นักท่องเที่ยวจะมีความสนใจในมิติเดียวเช่น มิติทางนิเวศวิทยา โดยไม่สนใจมิติทางวัฒนธรรมเลย หรือในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงมิติด้านอื่น ๆ เลย เพราะมิติทั้งหมดเหล่านี้ ย่อมเชื่อมโยงถึงกันอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การแบ่งการท่องเที่ยวออกเป็น 5 รูปแบบ จึงเป็นการแบ่งที่สัมพันธ์กับความสนใจหลักของนักท่องเที่ยว แต่ไม่สามารถแบ่งได้โดยเด็ดขาดในบางกรณี ทั้งนี้รูปแบบการท่องเที่ยวบางอย่างถูกจัดเป็นทั้ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา และการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น เป็นต้น

2.4 แรงจูงใจด้านการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจน เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นบางอย่างของแต่ละบุคคลทางด้านการท่องเที่ยว พฤติกรรมที่มีเป้าหมายนี้ จะมีแรงจูงใจเป็นตัวผลักดันรวมอยู่ด้วย จึงส่งเสริมร่งเร้าให้บุคคลเดินทางมากขึ้น และยังมีอิทธิพลทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันทั้งในด้านพฤติกรรมการบริโภคสินค้า การบริการการท่องเที่ยว พฤติกรรมทางสังคมที่ผู้ให้บริการต้อนรับสนใจศึกษา และมุ่งหวังที่จะตอบสนองความต้องการจำเป็น เพื่อสร้างความพอใจสูงสุดให้แก่นักท่องเที่ยว จนมีความพร้อมและความพึงใจที่จะกลับมาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวเดิมอีกครั้งหนึ่ง

แนวคิดและคำอธิบายที่กล่าวถึงลักษณะและที่มาของแรงจูงใจ ความหมายและคำอธิบายเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรจำแนกได้ดังนี้

ความหมายของการจูงใจ

แรงจูงใจ (Motivation) คือ สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความ ต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือ ความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ สิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความรู้สึก ต้องการ หรือขาดอะไรบางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อ ทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น สิ่งเร้าภายนอกได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร่งเร้า นำช่องทาง และ มาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้ อาจเกิดจากสิ่งเร้า ภายในหรือภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันก็ได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจ ทำให้พฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ โดยมีความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญ กับการเกิดพฤติกรรม นอกจากนี้ ยังมีสิ่งเร้าอื่น ๆ เช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การบังคับขู่เข็ญ การให้รางวัลหรือกำลังใจหรือการทำให้เกิดความพอใจ ล้วนเป็นเหตุ จูงใจให้เกิดแรงจูงใจได้ทั้งสิ้น

Loudon and Bitta อ้างใน สมกมล พวงพรหม (2546) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจหมายถึง สภาวะที่อยู่ภายในตัวของผู้บริโภคที่เป็นพลังทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหวไป ในทิศทางที่มีเป้าหมายที่ได้เลือกไว้แล้วซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายที่มีอยู่ในสภาวะแวดล้อม

จากคำอธิบายและความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าการจูงใจเป็นกระบวนการที่ บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า โดยจูงใจให้กระทำหรือดิ้นรนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์บางอย่าง

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว สามารถจัดกลุ่มได้ 2 ประเภท ตามวัตถุประสงค์ ของการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่

1. แรงจูงใจเพื่อการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ โดยการแสวงหารูปแบบ และ กิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล เช่น การเล่นกีฬา การเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และแหล่งบันเทิง การรักษาสุขภาพ การเยี่ยมญาติพี่น้องและญาติต่าง ๆ เป็นต้น

2. แรงจูงใจเพื่อการติดต่อและการขยายงานทางธุรกิจ แรงจูงใจด้านนี้มี ความสำคัญมากขึ้นในยุคของการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจาก เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้ภาคธุรกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และผู้ประกอบการก็ยัง จำเป็นต้องเดินทาง เพื่อการติดต่อขยายงานให้กว้างขวางขึ้น แรงจูงใจด้านนี้ ย่อมผสมผสานกับ แรงจูงใจในข้อแรกไปด้วยในทุกครั้งที่มีการเดินทาง เพราะการท่องเที่ยวเป็นความต้องการในจิตใจ

ของมนุษย์ทุกคน ประกอบกับการมีแรงผลักดันทางด้านร่างกายและจิตใจของบุคคล และการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ก็ยังทำให้แรงจูงใจเรื่องนี้ ถูกผลักดันให้มีการลงมือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมายในเวลาอันรวดเร็วยิ่งขึ้นไปได้

ลักษณะและที่มาของการจูงใจ

แรงจูงใจ มี 2 ลักษณะ อ้างใน ดารณี พานทอง และคณะ (2542) ได้แก่ แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motive) และแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motive)

ที่มาของแรงจูงใจ มีหลายสาเหตุ อาจเนื่องมาจากความต้องการ หรือแรงขับหรืออาจเป็นแรงจูงใจไร้สำนึก เนื่องมาจากการเก็บกด การจูงใจให้เกิดพฤติกรรมไม่มีเกณฑ์ตายตัว เนื่องจากพฤติกรรมมนุษย์มีความซับซ้อน แรงจูงใจอย่างเดียวกันอาจทำให้เกิดพฤติกรรมต่างกัน แรงจูงใจต่างกันอาจทำให้เกิดพฤติกรรมเหมือนกัน พฤติกรรมอย่างหนึ่งอาจเกิดจากแรงจูงใจหลายอย่างและในบุคคลต่างสังคม มักมีแรงจูงใจต่างกันที่มาของแรงจูงใจบางอย่างจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ไม่สามารถแยกจากกันโดยเด็ดขาดได้

แรงจูงใจพื้นฐานของบุคคลมี 3 ประการ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สมาคม แรงจูงใจใฝ่อำนาจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ มีหลากหลายทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีแรงจูงใจ ทฤษฎีลำดับขั้นของมาสโลว์ ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริชเบอร์ก ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม ทฤษฎีและการศึกษาเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของแมคคิลเลนดท์ ทฤษฎีการจูงใจของแมกเกอร์ เป็นต้น ซึ่งในแต่ละทฤษฎีมีความหมายในการจูงใจเพื่อกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย

ผลของการจูงใจ

ผลของการจูงใจเห็นได้ชัดเจนว่า การจูงใจเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจัยหลายสิ่ง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ และความเชื่อ ด้านความคิดเห็นที่แสดงออก การรับรู้ การตั้งใจ การกระทำ และการเปลี่ยนแปลงอารมณ์และความรู้สึก (สุชา จันทน์เอม , 2542)

การศึกษาเรื่องการจูงใจเป็นการช่วยให้เข้าใจถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล เนื่องจากแรงจูงใจเป็นตัวที่คอยกำหนดทิศทางต่าง ๆ ของการเกิดพฤติกรรมในตัวบุคคล นอกจากนี้ ยังพบว่า การจูงใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความพยายามในอันที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจไม่เป็นผลทันที ผลของการจูงใจจะสังเกตเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในความคิดเห็น การรับรู้ และการแสดงออก รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ด้วย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่จะมีผลทำให้การแสดงออกของพฤติกรรมกรบริโภค และพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกันไปด้วย ความแตกต่างนี้ เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคล หมายถึง ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม ที่เป็นสาเหตุและเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเดินทาง และบริโภคสินค้าและบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ แรงจูงใจทางด้านความต้องการพักผ่อนของบุคคล การรับรู้ทางด้านสถานที่ท่องเที่ยว การเรียนรู้จากประสบการณ์ การท่องเที่ยว ความเชื่อในสถานการณ์ข้อมูลที่ได้เคยพบเห็น ทศนคติต่อจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว บุคลิกภาพภายในของแต่ละบุคคล ปัจจัยเหล่านี้ เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ และมีอิทธิพลเชิงลึกต่อการตัดสินใจเดินทาง และเลือกซื้อ สินค้าและบริการการท่องเที่ยว

2. ปัจจัยอิทธิพลจากภายนอก หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล จนเป็นสาเหตุหลักในการตัดสินใจเดินทางหรือไม่เดินทางท่องเที่ยวได้ ได้แก่ ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา สภาวะการทำงาน สถานภาพและวัฏจักรครอบครัว ลักษณะการบริโภคของครอบครัว ฯลฯ ปัจจัยทางเศรษฐกิจในครัวเรือนและเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรมประกอบด้วย ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ระดับชั้นทางสังคม ค่านิยม ปัจจัยทางกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง และปัจจัยทางเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการติดต่อสื่อสารและเป็นสารสนเทศ ปัจจัยเหล่านี้ เข้ามามีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลในยุคโลกาภิวัตน์จึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทาง และเลือกซื้อ สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

3. ปัจจัยที่มีรากฐานมาจากความต้องการจำเป็นของบุคคล หมายถึง ปัจจัยที่เป็นความต้องการจำเป็น (Needs) ทางด้านร่างกาย และจิตใจของมนุษย์ทุกคน ตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีลำดับขั้นของความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่อง หากความต้องการขั้นต้นได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะต้องการในขั้นต่อไป ลำดับขั้นความต้องการจำเป็นเหล่านี้ ได้แก่

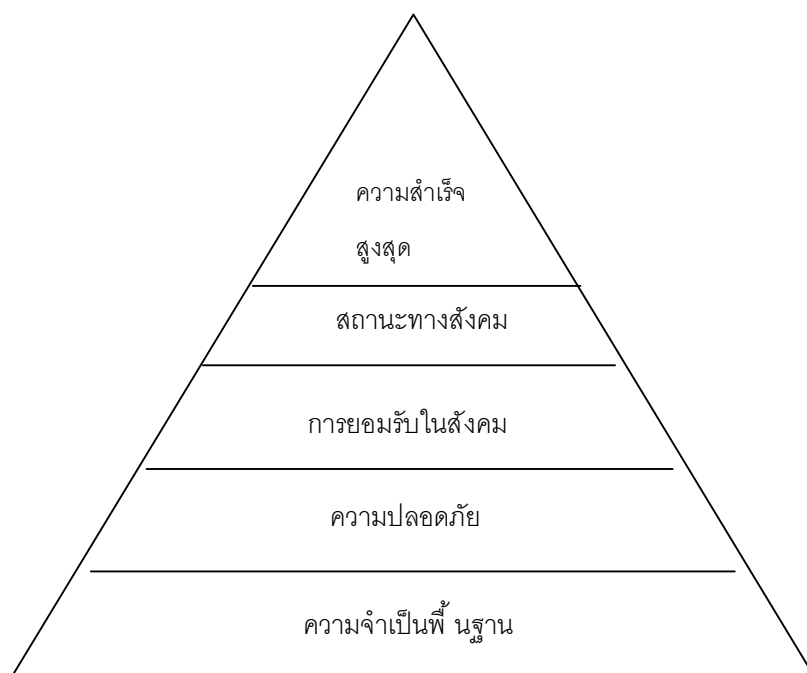
3.1 ความต้องการจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัยและสุขอนามัย

3.2 ความต้องการจำเป็นในเรื่องความปลอดภัย การคุ้มครองให้พ้นจากอันตราย ได้รับการบริการที่ซื่อสัตย์

3.3 ความต้องการจำเป็นในเรื่องความสัมพันธ์ และได้รับการยอมรับในสังคม
ได้รับความรัก ความเข้าใจ ให้ความสำคัญ ยกย่อง เอาใจใส่จากกลุ่มเพื่อน

3.4 ความต้องการจำเป็นในเรื่องเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรี ความมีหน้าตา และสถานะทางสังคม เป็นแรงจูงใจระดับสูงที่ต้องการได้รับการอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี หรือได้พบเห็นทดลองสิ่งแปลกใหม่ที่เป็นเกียรติมากกว่าคนอื่น

3.5 ความต้องการจำเป็นในเรื่องการได้รับความสำเร็จสูงสุดในชีวิตที่พึงกระทำได้ตามศักยภาพ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของตน ถือได้ว่าเป็นแรงจูงใจที่มีเป้าหมายสูงสุด และแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

แผนภูมิ 2.3 แสดงลำดับขั้นความต้องการ
อังกอร์ มาสโลว์

ประโยชน์จากการศึกษาแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวต่องานการตลาดท่องเที่ยว

นักการตลาดการท่องเที่ยวย่อมต้องการคำตอบในเรื่องการตัดสินใจ และกระบวนการซื้อสินค้าและการบริการของนักท่องเที่ยว เช่น ลูกค้านักท่องเที่ยวเป็นชาติใด มีกระบวนการช่องทางวิธีการซื้อสินค้า และการบริการอย่างไร ซึ่งที่ไหน จะมีโอกาสในการซื้ออย่างไร จะตอบสนองความต้องการของเขาได้หรือไม่ อย่างไร ยังมีความต้องการจำเป็นอะไรอีกบ้างที่

นักการตลาดยังเสาะแสวงหาคำตอบไม่ได้ เช่น ความต้องการความแปลกใหม่ในชีวิต ความต้องการได้ทราบและเข้าใจในบางสิ่ง เพื่อตอบสนองของความอยากรู้อยากเห็น และ ความต้องการสร้างสรรค์ และธำรงรักษาสิ่งสวยงาม ทั้งที่เป็นธรรมชาติและศิลปะ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั้งสิ้น หากนักการตลาดศึกษาเรื่องแรงจูงใจอย่างลึกซึ้ง ก็จะได้คำตอบ และสามารถนำผลมาพัฒนาสินค้าและการบริการให้ตรงกับความต้องการและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งยังเป็นโอกาสที่ได้รู้จัก และเข้าใจพฤติกรรมทางสังคม อาทิ ความชอบ ความสนใจ การแสดงออกทางท่าทาง สีหน้า การเคลื่อนไหว คำพูด มารยาท และลักษณะนิสัยบางอย่างของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย หรือนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เป็นตลาดหลักของไทย และเป็นลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของธุรกิจ อันจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ สมดังคำกล่าวที่ว่า “การท่องเที่ยวเป็นสื่อสันติภาพของโลก”

2.5 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ปัจจุบันการมีส่วนร่วมมีการนำมาใช้ในงานพัฒนามากมาย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการ มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย

2.5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนได้มีผู้ให้ความหมายไว้เป็นจำนวนมาก และมีการใช้คำที่แตกต่างกัน เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation หรือ Community insolvency) การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

Fanaroff อ้างใน เขียรชัย บุรพชนก (2532) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เป็นความร่วมมือมือ (Partnership) ระหว่างรัฐกับชุมชน ในการวางแผนการดำเนินการ และใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการสาธารณสุข ที่ได้เกิดขึ้น โดยเพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์จากการเพิ่มความสามารถในการพึ่งตนเองของท้องถิ่นตลอดจนความสามารถในการควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) และเทคโนโลยีของชุมชนโดยชุมชน

ส่วนในความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) ซึ่งองค์การสหประชาชาติ อ้างใน เขียรชัย บุรพชนก (2532) นั้นได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีความหมายครอบคลุมถึง 1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่

เกิดขึ้นจากโครงการ 2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติตามโครงการ 3) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตลอดกระบวนการพัฒนา

Cohen, J. M., and Uphoff, N.T อ้างใน พัชรี พงษ์ศิริ (2541) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ว่าเป็นกระบวนการที่ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การดำเนินการ (Implementation) การร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) จะเห็นได้ว่าความหมายของการมีส่วนร่วมมีหลากหลาย แต่ในเนื้อหาที่สำคัญของการมีส่วนร่วมก็คือ การที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ในขั้นตอนการริเริ่มการจัดตั้งและการวางแผน การดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผลวิธีการและกิจกรรมเหล่านี้ว่าสามารถแก้ไขปัญหาสาธารณสุขภายในชุมชนได้ด้วยตนเอง

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ อ้างในอรอนงค์ ธรรมกุล (2539) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคมในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาการซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

จินดา มณีเนตร (2532) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้าร่วมรับผิดชอบ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น

วิบูลย์ ตรีถัน (2522) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกัน ในเรื่องความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากเกินพอจนเกิดความคิด ริเริ่มโครงการเพื่อการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่เราสามารถรวมกันได้ควรจะต้องตั้งองค์กร (Organization) ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะตีกรอบได้แตกต่างกัน แต่เดิมนั้น (รัฐ) มักจะมองในแง่ของการร่วมสมทบแรงงาน วัสดุ ด้านวัตถุและเงิน แม้ว่าจะยังจำเป็นอยู่ก็ตาม โดยภาพรวมยังเน้นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องดังนี้

1. ร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดสร้างรูปแบบของการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมกำหนดทิศทางแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เน้นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
5. ร่วมบริหารงานพัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงานและทุน ตามขีดความสามารถรวมทั้ง

การควบคุม ติดตาม ประเมินผลและซ่อมบำรุงรักษาผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไป หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกชั้นตอนของโครงการหรือการพัฒนาระดับ โดยเฉพาอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดจักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้น กว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

สุริพร พงษ์พาณิชย์ (2544) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์ หรือได้รับประโยชน์ การมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ร่วมกันวางแผน 2) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน 3) ร่วมกันใช้ประโยชน์ 4) ร่วมติดตามและประเมินผล 5) ร่วมบำรุงรักษา

วิจิตร ระวีวงศ์ อ่างใน อิทธิโชติ ช่อฉ่ำ (2547) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนาที่เน้นความเป็นประชาธิปไตยและการปกครองตนเอง หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและดำเนินการในเรื่องที่จะมีผลต่อการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของเขาเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา จึงหมายถึง การที่ประชาชนเปลี่ยนฐานะจากความเป็นผู้ถูกพัฒนามาเป็นผู้นำของการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่จุดแรกคือ 1. ร่วมคิด (คิดว่าอะไรคือปัญหา) 2. ร่วมวางแผน (วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย) 3. จัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย 4. ร่วมดำเนินการ (กำหนดโครงการ วิธีการและการลงมือปฏิบัติ) 5. ร่วมประเมินผล

2.5.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการมีส่วนร่วม นักวิชาการต่าง ๆ ได้จำแนกลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหลายแบบโดยใช้หลักเกณฑ์ในการจำแนกแตกต่างกัน Dusseldorp อ้างใน บัญชร แก้วส่อง (2531) ได้รวบรวม แนวคิดในการจำแนกและเสนอวิธีการจำแนกโดยใช้คุณลักษณะ 9 ประการต่อไปนี้ เป็นเกณฑ์คือ การจำแนกตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม การจำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม การจำแนกตามประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม การจำแนกตามความถี่ของการมีส่วนร่วม การจำแนกตามพิสัยกิจกรรม การจำแนกตามความสมัครใจ การจำแนกตามระดับขององค์การ การจำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม การจำแนกตามลักษณะการวางแผน

การมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้ 4 ลักษณะ (World Employment Conference) (สุพัฒน์ สมจิตรสกุล, 2549) ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไร คือ ความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน กล่าวคือ เป็นผู้ให้ความหมายและกำหนดรายละเอียดที่เป็นเครื่องชี้ วัดความจำเป็นพื้นฐานในบริการเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตนเอง เพราะแต่ละชุมชนต่างมีความต้องการและความจำเป็นแตกต่างกัน ถึงแม้อยู่ในภูมิภาคหรือขอบเขตของประเทศเดียวกัน นอกจากนั้น ความจำเป็นพื้นฐานยังอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขของเวลาและระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน ดังนั้น เครื่องชี้ วัดความจำเป็นพื้นฐานจึงต้องเป็นการกำหนดร่วมกันของประชาชน โดยประชาชนแต่ละท้องถิ่นเป็นหลัก
2. เป็นผู้ที่ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน จะโน้มนำมาให้ทรัพยากรที่ต้องการสำหรับการพัฒนามีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ความรู้ของตนทักษะด้านต่าง ๆ แรงงาน ที่ดิน และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จะทำโครงการที่จัดขึ้นสัมฤทธิ์ผล
3. เป็นผู้ที่มีบทบาทในการปรับปรุงวิชาการ กระจายสินค้า และบริการให้สมบูรณ์ขึ้น การมีโอกาสในการร่วมตัดสินใจในกระบวนการพัฒนาเป็นหนทางหนึ่งที่จะประกันว่าผลประโยชน์ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจการพัฒนาจะถูกจัดสรรและกระจายออกไปอย่างเป็นธรรม
4. เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สิ่งนี้ เป็นผลทางการพัฒนาจิตใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทางและจุดหมายปลายทางในตัวเองในแง่ที่ว่าประชาชนทุกคนต่างก็มีจิตปรารถนาและเกิดความรู้สึกพึงพอใจอย่างล้น ลึกใน

การที่ได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติงานที่เกื้อหนุนต่อการตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของตน ทางเลือกของรัฐบาลในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2513) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการต่าง ๆ ไว้ดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมประชุม การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้บริโภคน

สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมมีดังนี้ การเข้าร่วมประชุมจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงานและร่วมกัน ช่วยกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การร่วมพิจารณาโครงการ โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปราย และแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน และทรัพยากรที่จะต้องใช้ การร่วมตัดสินใจเป็นการร่วมตัดสินใจในประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในแต่ละโครงการ เพื่อหาข้อสรุปแล้วนำไปใช้ในการดำเนินโครงการต่อไป การร่วมดำเนินการ โดยการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก การร่วมประเมินผลเป็นการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

2.5.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิวเศย์ (2527) ได้กล่าวว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมอาจจำแนกออกได้ 3 ประการ ตามลักษณะการมีส่วนร่วมดังนี้

1. การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (Inclusive organization)
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative organization) เช่น กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ (Open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non – representative organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ตลอดเวลา

นำชัย ทนุผล และสุนิสา ทนุผล (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา เพราะประชาชนย่อมรู้ปัญหาของตนเองดีที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เมื่อประชาชนในชุมชนได้มีส่วนเข้ามามีบทบาทในการระบุปัญหาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การร่วมกันวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ปัญหามาด้วยตัวเอง การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแรงร่วมใจในการตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหาและแนวทางดำเนินกิจกรรมนี้ มีผลทำให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมนั้น และนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมที่วางไว้
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน และปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรม และผลงานที่ปรากฏ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อหาแนวทางแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

2.5.4 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม เป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ทำให้การพัฒนาก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้มากที่สุด เพราะการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องทำให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิผลที่ตามมาเป็นสิ่งที่น่าพอใจ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมดังนี้

บัณฑกร อ่อนดำ อ่างในทศพล กฤตยพิสิฐ (2537) ได้สรุปประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพ
 2. การมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ได้รับรู้ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นจากประชาชนในระดับท้องถิ่นโดยตรงซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนา
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในแง่ของการพัฒนาดังนี้
1. ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
 2. ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
 3. การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น

4. โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนามากขึ้น

5. ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น

นอกจากนี้ ยงยุทธ บุราสิทธิ์ (2533) ได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมว่า การมีส่วนร่วมจะช่วยให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น และเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่บ้านให้นั่นแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เมื่อไรประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง ย่อมส่งผลต่อความเจริญของหมู่บ้านและประเทศโดยรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจาก เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยแล้ว ยังทำให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน ต่อองค์การในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดความชัดเจนในวัตถุประสงค์และการกำหนดนโยบาย ช่วยในการพิจารณาทางเลือกใหม่ เพราะประชาชนจะมีข้อมูลที่สำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจ

2. ลดค่าใช้จ่ายและลดการสูญเสียเวลา ลดความล่าช้า และลดค่าใช้จ่ายจากความขัดแย้งของประชาชน เพราะการมีส่วนร่วมทำให้เกิดการยอมรับจากกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจ

3. สร้างฉันทามติ จะต้องสร้างข้อตกลงที่มั่นคง ยืนยาว และสร้างการยอมรับระหว่างกลุ่มที่มีการขัดแย้งกัน การมีส่วนร่วมจึงช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองและทำให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ

4. ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ประชาชนเกิดความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของการตัดสินใจ เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแล้วย่อมต้องการเห็นการตัดสินใจนั้นก้าวไปสู่การปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. หลีกเลียงการเผชิญหน้า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเปิดโอกาสให้คู่กรณีแสดงความต้องการของตนหรือของกลุ่ม จึงลดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้

6. สร้างความชอบธรรม ทำให้กระบวนการตัดสินใจมีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือ

7. พัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของประชาชน ผู้มีส่วนร่วมได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาและกระบวนการตัดสินใจ เป็นเวทีสำหรับฝึกผู้นำท้องถิ่นในอนาคต จึงเป็นการให้การศึกษาศาธารณชนอย่างหนึ่ง

การมีส่วนร่วมกับการพัฒนา

นรินทร์ แก้วมีศรี (2531) การมีส่วนร่วมนั้นถือเป็นหัวใจหลักสำคัญของการพัฒนาซึ่งจะเห็นได้ว่ากิจกรรมใด ๆ ก็ตาม หากประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและลงมือดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองแล้ว กิจกรรมนั้นอาจจะไม่สำเร็จและดำรงอยู่ได้ แต่ถ้าหากว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการอย่างถ่องแท้ จะสามารถมองเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน ทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ จนเกิดความตระหนักในปัญหาของตนเองและดี นรรนาทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนเกิดการตัดสินใจ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงแบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการทุกกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา การร่วมคิดและหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ ร่วมตัดสินใจ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานให้บรรลุตามผลที่กำหนดไว้และร่วมควบคุม ติดตามและการประเมินผล

2. การมีส่วนร่วมไม่แท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนโดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว

หลักการขั้นตอนในทางปฏิบัติของการมีส่วนร่วม มีดังนี้(นรินทร์ แก้วมีศรี, 2531)

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งถือว่าสำคัญเพราะถ้าชุมชนไม่สามารถรับรู้และเข้าใจในปัญหาด้วยตนเองแล้ว การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ก็ไม่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลในชุมชนได้ ดังนั้นบุคคลในชุมชนต้องมาทำความเข้าใจและรับรู้ปัญหา เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินกิจกรรม กล่าวคือ เมื่อบุคคลในชุมชนได้รับรู้และเข้าใจในปัญหาของตนเองแล้วก็จำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะวางแผนและการดำเนินกิจกรรม เพื่อหาแนวทางที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหา นั้น รวมทั้งการคัดเลือกแนวทางที่ดีที่สุด เพื่อให้แก้ไขปัญหาได้ถูกต้องและตรงประเด็นปัญหา

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ซึ่งเกี่ยวกับการสร้างความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับชุมชน ทำให้มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม

4) การมีส่วนร่วมและการติดตามประเมินผล การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็ตามแต่ ถ้าหากบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดตามประเมินผลแล้วจะทำให้บุคคลเหล่านั้นได้ทราบถึงระดับของผลงานที่ตนเองได้ปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงในครั้งต่อไป

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทิศทางที่ถูกต้องว่าควรให้ชุมชนหรือท้องถิ่นได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีความสามารถในการดูแลรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมโดยการให้ข้อมูล การเตรียมการจัดการวางแผน การควบคุมดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในทุกระดับ ดังต่อไปนี้

1. ระดับนโยบาย จึงต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นรับทราบนโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
2. ระดับแผนงานหรือโครงการจะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจแผนงานหรือโครงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ชัดเจน
3. ระดับปฏิบัติการ จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจแผนปฏิบัติแนวทางและวิธีการปฏิบัติตามแผน หรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนสามารถให้ความร่วมมือและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยมีการแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกชั้น ตอนของการปฏิบัติ จนกว่าจะมั่นใจได้ว่าสมาชิกชุมชนท้องถิ่นทุกคนได้ดำเนินการอย่างถูกต้องทิศทางแล้ว
4. ระดับการประเมินผล จะต้องหาแนวทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจในการติดตามผลปฏิบัติงานตามแผนหรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จนสามารถประเมินผลได้ถูกต้องมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สุรีพร พงษ์พานิช (2544) การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหลักการที่ภาครัฐตื่นตัวให้ความสำคัญอย่างจริงจังในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งเกิดจากการที่ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้ ทั้งที่โครงการเหล่านั้นเป็นโครงการที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ร่วมระดมสมองกำหนดวิธีการแล้วก็ตาย ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า เกิดจากการสั่งการจากเบื้องต้น (Top – Down Approach) ทำให้ไม่ตรงตามความต้องการของท้องถิ่น อีกทั้งประชาชนไม่เข้าใจเหตุผลของภาครัฐจึงไม่ปฏิบัติตาม ดังนั้นจึงได้กำหนดให้ การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกลยุทธ์สำคัญของการพัฒนาในโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะเมื่อสถานที่ท่องเที่ยวเกิดขึ้นที่ใด ก็จะมีการกระจายรายได้ในท้องถิ่นนั้น ทำให้คนท้องถิ่นมีงานทำ มีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ในระบบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้น คนในท้องถิ่นจำนวนน้อยมากที่จะได้รับประโยชน์เต็มหน่วย

ส่วนใหญ่่มักจะเป็นคนงานที่ทำงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์มากที่สุดเป็นอันดับแรก จึงต้องกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของคนในท้องถิ่น เพื่อดำเนินกิจกรรมและธุรกิจการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้น

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการหรือการพัฒนา เพราะทุกคนในชุมชนเป็นผู้มีส่วนได้ประโยชน์และส่วนเสีย ผลประโยชน์ (Stakeholder) จึงควรจัดตั้งคณะทำงานซึ่งจะต้องพิจารณาขอบเขต บทบาทหน้าที่พันธะ ภารกิจ ของกลุ่มตามกฎหมายภายใต้องค์ประกอบของส่วนท้องถิ่น และการทำงานอย่างไรให้สอดคล้องกันซึ่งสามารถจัดการได้ดังนี้

1. ร่วมพิจารณากิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งต้องได้รับการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ และแต่ละกิจกรรมต้องไม่เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ประเพณี สังคมและวัฒนธรรม สามารถรักษาความเป็นอัตลักษณ์ไว้ได้
2. ร่วมกันกำหนดแผนงานและกฎระเบียบ ซึ่งคณะทำงานในท้องถิ่นต้องมีการประชุมร่วมกันวางแผนการตลาด แผนปฏิบัติการ แผนพัฒนา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น และรวมถึงการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้วย
3. ร่วมบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมต่อการจัดการนี้ นับได้ว่าองค์การท้องถิ่นอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จะต้องมีส่วนได้รับผลประโยชน์ทั้งในทางตรงและทางอ้อม เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมการเช่าพื้นที่จำหน่ายสินค้า หรือบุคคลในท้องถิ่นมีอาชีพเป็นลูกหาบ เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น
4. ร่วมประเมินผลและแก้ไขปัญหา เพื่อให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานอย่างยั่งยืน ผู้รับผิดชอบจัดการจะต้องร่วมกันประเมินผล ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกันแก้ไขปัญหา เพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

สรุปได้ว่าประชาชนทุกคนอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพราะทุกคนเป็นผู้มีส่วนได้ผลประโยชน์และส่วนเสียผลประโยชน์ (Stakeholder) โดยเริ่มด้วยการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาขอบเขต บทบาท หน้าที่ พันธะ ภารกิจ ของกลุ่มให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นให้ยังคงเป็นอัตลักษณ์อย่างยั่งยืน

2.5.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ปริญญา ปราชญานุกร (2539) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้ คือ มีอิสระ มีความสามารถ มีความเต็มใจ มีเวลา ได้รับผลตอบแทน มีความสนใจ ไม่กระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคม

ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนา มีดังนี้ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข : 2536)

1. ปัจจัยด้านบุคคล หมายถึง ความพร้อมของบุคคลที่จะเข้าไปทำงานและให้ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นการยอมรับศักดิ์ศรีของประชาชน การมีความเชื่อและเคารพในตัวประชาชน การให้โอกาสแสดงความคิดเห็น รวมถึงการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. ปัจจัยด้านการบริหาร เป็นการนำระเบียบราชการหรือองค์การพัฒนาชุมชน ควรมีความยืดหยุ่นในการนำมาปฏิบัติ

3. ปัจจัยด้านโครงสร้างชุมชน ประกอบด้วย

3.1 ลักษณะความสัมพันธ์ของชุมชน ถ้าเป็นชุมชนที่มีลักษณะปฐมภูมิ จะมีการมีส่วนร่วมดีกว่าชุมชนที่มีประชาชนมาจากหลายแหล่งหรือที่มีความสัมพันธ์กันแบบทุติยภูมิ

3.2 โครงสร้างของประชากรในชุมชน

3.3 วัฒนธรรมชุมชนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม

3.4 ค่านิยมของชุมชน

3.5 คุณภาพของประชากร เช่น ฐานะ รายได้ การศึกษา ถ้าดีจะมีการตื่นตัว

3.6 โครงสร้างของอำนาจ หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ซึ่งโดยมากมักมีฐานะดี มีความรู้และประสบการณ์มากกว่า

3.7 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ถ้าชุมชนตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มจะทำให้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันมากกว่าชุมชนที่กระจัดกระจาย

3.8 ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของชุมชน ชุมชนที่มีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและความต้องการของชุมชนดีกว่าชุมชนที่ขาดทรัพยากร และมีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี

Cohen and Up Hoff อ้างใน อิทธิโชติ ช่องฉ่ำ (2547) ได้เสนอถึงบริบทของการมีส่วนร่วมว่าการวิเคราะห์และการจัดการมีส่วนร่วม จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสภาพทางสังคมซึ่งมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพ และชีวภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม และปัจจัยทางประวัติศาสตร์

อนุภาพ ธิรลภม อ้างในอิทธิโชติ ช่องฉ่ำ (2547) กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพที่สูงกว่า ความต้องการการเป็นกลุ่มเป็นพวก ความเชื่อถือในตัวผู้นำ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน

การยอมรับแบบอย่างความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม การยอมรับในอำนาจรัฐ และฐานะทางเศรษฐกิจ

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2542) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม 2 ลักษณะ คือ

1) การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน

2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ 1) การส่งเสริมและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชนหรือชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา 2) การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนา โดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากรโดยอยู่ในมาตรฐานเดียวกันและประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

2.5.6 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ติน ปรัชญพฤทธิ (2532) ได้จำแนกทฤษฎีการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1) ทฤษฎีความเป็นผู้แทน เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำและถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำเป็นเครื่องหมายของการที่จะใช้หลักประกันกับการบริหารงานที่ดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ เน้นเฉพาะการวางโครงสร้างสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริง ผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจได้แก่ บรรดาผู้นำต่าง ๆ ที่เสนอตัวเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงไม้ประดับเท่านั้น

2) ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแค่การพิจารณาเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น ยังรวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของทรวางนโยบาย

นอกจากนี้ ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้นคือ การไม่ยอมให้มีส่วนร่วมที่นับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายกว้างซึ่งมักจะคาบเกี่ยวกับการพัฒนานั้นก็คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชนชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระการทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจนเนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ ทั้งนี้ การจะเกิดสภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามความหมายที่กล่าวถึงข้างต้นจะต้องเกิดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขสำคัญคือการมีความตระหนักและเห็นพ้องต้องกันของประชาชนที่มีจำนวนมากพอต่อการริเริ่มโครงการ/กิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดเพื่อที่จะการเปลี่ยนแปลงที่เป็นความต้องการของส่วนรวมทั้งนี้ ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกชน บุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามารับผิดชอบเพื่อการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการโดยมีลักษณะเป็นการกระทำผ่านกลุ่ม หรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนา คือ การเพิ่มขีดความสามารถของสังคม โดยไม่คำนึงถึงเรื่องขอบเขตซึ่งถูกกำหนดเป้าหมาย และโครงสร้างพื้นฐานของสังคมในขณะนั้น การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ต่อเป้าหมายที่มีอยู่ หรือวิถีทางที่ใช้กันอยู่ในการทำสิ่งต่าง ๆ เป็นเรื่องของการมุ่งสู่เป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ การพัฒนาสามารถวัดได้ในเชิงปริมาณและคุณภาพ นั่นคือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ชาติด้วยกัน และระหว่างมนุษย์ชาติกับสภาพแวดล้อม การพัฒนานั้นต้องมี

การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในทุกเรื่องของระเบียบสังคมที่ถือว่าสำคัญ (เกื้อ อ วรบุญสิน : 2538)

เกื้อ อ วรบุญสิน (2538) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนานั้นมีผู้ให้ความหมายหลายคน และมีอยู่มากแตกต่างกันไป ไม่มีความหมายตายตัว ทั้งนี้ เพราะการพัฒนานั้นเป็นแนวคิดเชิงปทัสฐาน (Normative Concept) มีเป้าประสงค์และมีลักษณะของการเปรียบเทียบคุณลักษณะของสภาวะหนึ่งกับสภาวะหนึ่ง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีค่านิยมสอดแทรกอยู่ เหตุผลหลักของคำว่า การพัฒนา มีความหมายที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ การกำหนดความหมาย เป้าหมายหรือเป้าประสงค์ รวมทั้งแนวทางและการวัดผลของการพัฒนานั้น ขึ้นอยู่กับค่านิยมของผู้ที่กำหนดและค่านิยมดังกล่าวสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา นอกจากนี้ การพัฒนายังหมายถึง กระบวนการหลายมิติ ซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างทางสังคม ท่าทีของประชาชน สถาบันต่าง ๆ ของชาติ การเร่งรัดความเจริญเติบโต การลดความไม่เท่าเทียมกันและขจัดความยากจน นั่นก็คือ การเปลี่ยนแปลงต่อระบบสังคมทั้งระบบ และมุ่งสู่การสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมภายในระบบนั้น เป็นการก้าวออกจากสภาพชีวิตที่ไม่น่าพึงพอใจไปสู่สภาพชีวิตที่ดีกว่าทั้งในด้านวัตถุและความรู้สึกนึกคิด

มนัส สุวรรณ (2538) ได้กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสพผลสำเร็จมีสิ่งสำคัญที่จะต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนา ได้แก่ ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยว ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง และความสามารถที่จะรับรู้ได้ของพื้นที่ ประกอบด้วย ความสามารถที่จะรับได้เชิงกายภาพ ความสามารถที่จะรับได้ทางสังคม และความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา

นิคม จารุมณี (2536) กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่า การที่จะสร้างหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้นจะต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในแง่กายภาพและภูมิภาค ตำแหน่งที่ตั้ง หรือข้อเสียของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนา คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ภาวะเป้าหมายซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา เพื่อเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติไปสู่สังคมที่ดีขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญ คือ การทำความเข้าใจในเรื่องนั้น โดยพิจารณาดูว่าใครเป็นผู้ดำเนินการเพื่อสนองตอบต่อคนกลุ่มใด โดยวิธีใด และเป็นไปในช่วงระยะเวลาใดในอันที่จะให้พัฒนาดังกล่าวบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวต้อง

คำนึงถึงหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อม ทางด้านกายภาพ สังคม และระบบนิเวศ ทั้งนี้ ต้องคำนึงความสนใจของผู้ที่จะมาท่องเที่ยวด้วย

จากแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจมีกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีควมจำเป็นในการกระทำการใด ๆ เนื่องจากการตัดสินใจเป็นกระบวนการในการนำหลักเกณฑ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการตัดสินใจเพื่อให้เกิดความผิดพลาดที่น้อยลง ภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ และย่อมเกี่ยวเนื่องกับการประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ อีกทั้ง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในเรื่องต่าง ๆ นั้น จำต้องมีการกระตุ้นหรือสร้างความต้องการให้กับคนในชุมชนเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในเรื่องนั้น ๆ เนื่องจาก การจูงใจเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายสิ่ง เช่น ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ด้วย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน นั้นซึ่งในลำดับต่อไปจะเป็นการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มณีรัตน์ ลิ้มสืบเชื้อ (2521) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า การได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปฏิบัติงานของกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

นภาพร เชื้อ อัง (2531: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรเมืองมีนบุรี จำกัด ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีการศึกษาสูง มีระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์มาก ได้รับข่าวสารมากมีความเข้าใจในหลักการสหกรณ์มาก และมีความคาดหวังผลประโยชน์จากทางสหกรณ์มากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของทางสหกรณ์มากกว่าสมาชิกที่มีการศึกษาต่ำ มีระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์น้อย ได้รับข่าวสารน้อย มีความเข้าใจในหลักการสหกรณ์น้อยและมีความคาดหวังผลประโยชน์ทางสหกรณ์น้อย ส่วนความแตกต่างระหว่างรายได้ของสมาชิก ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมของสหกรณ์

ธวัช สุทธิกุลสมบัติ (2536) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์โบราณสถานในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์โบราณสถานในท้องถิ่น มีค่าปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับ

2.48 ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของกลุ่มตัวอย่าง มีเพียงตำแหน่งทางสังคม และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งทางสังคมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01

ธวัช เบญจาทิกุล (2529) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา กรณีศึกษา หมู่บ้านชาวเขาชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พศ.2527 ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมพัฒนาที่ชาวเขาเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การสร้างและซ่อมแซมถนน ทั้งนี้ โดยมีขั้นตอนการมีส่วนร่วมซึ่งสามารถจัดได้คือ การลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา การค้นหาปัญหา การประเมินผลการดำเนินการแก้ปัญหา ลักษณะการมีส่วนร่วมที่มากที่สุด คือ ร่วมสละแรงงาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น พบว่า ปัจจัยทางด้านสังคมได้แก่ อายุ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษา ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ การได้เห็นตัวอย่างการพัฒนาดีเด่นจากหมู่บ้านอื่น ทั้งหมดมีอิทธิพลต่อระดับการเข้าร่วมของชาวเขาในการพัฒนา

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527) กล่าวว่าการศึกษาที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นต้องกระทำเป็นกระบวนการที่ใช้ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตนเองเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และพบว่า ปัจจัยด้านบุคคลได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน การรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน และการมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ และการเป็นเจ้าของที่ดินทำกินมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้านและปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความต้องการเกียรติ และการได้รับการชักชวนจากรวมการหมู่บ้านเพื่อนบ้าน นายอำเภอ และพัฒนาการอำเภอมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

ยุวดี สิทธิพาที (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม โครงการปฏิรูปที่ดินสาธารณะประโยชน์ดงเทพรัตน์ ตำบลดงดอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ผลจากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของสมาชิกในกลุ่มผู้ใช้น้ำที่อยู่บริเวณต้นน้ำและปลายน้ำไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมที่พบว่ามีความแตกต่างกันในการจัดอันดับความสำคัญของปัจจัย

ที่มีต่อการมีส่วนร่วมนี้ พบว่าปริมาณผลผลิตต่อปีและสมรรถนะในการอ่านมีความสำคัญมากที่สุดทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชั้นตอนต่าง ๆ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวทัศนคติต่อการมีส่วนร่วม โอกาสการมีส่วนร่วมมีความสำคัญเป็นอันดับรองลงมา ในขณะที่อายุ เพศ มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสในการมีส่วนร่วมนั้นพบว่าสมรรถนะในการอ่าน และอายุ มีความสำคัญทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมสูงสุด

ไพบูลย์ ชื่นเจริญ (2536) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าชุมชนศึกษาเฉพาะอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาการมีส่วนร่วมและการใช้ประโยชน์พบว่า ประชาชนอำเภอแปลงยาว ในเขตพื้นที่โครงการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการน้อย โดยกิจกรรมการปลูก การวางแผน การบำรุงรักษาตามลำดับ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าชุมชน ได้แก่ ปัจจัยทางเพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยเพศชายมีส่วนร่วมสูงกว่า ระดับสูงกว่าประถมศึกษามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ผู้มีอาชีพนอกภาคเกษตรเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้มีรายได้ 4,000 บาทขึ้นไป

เพ็ญศรี รัตนะ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของกรมการพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนมากมีการรับรู้งานพัฒนาสิ่งแวดล้อม แต่มีส่วนร่วมในการพัฒนาน้อย ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า การถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นอาสาสมัคร และการรับรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาสิ่งแวดล้อม จะก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการเป็นหนี้ การมีคนในครอบครัวไปทำงานต่างถิ่น การเป็นกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกือบทุกกิจกรรม ส่วนปัจจัยในเรื่องอายุ เพศ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่อย่างใด

อรวรรณ พันธุ์เนตร (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนบ้านหาดไคร้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวและมีความต้องการให้หมู่บ้านได้รับการพัฒนาในระดับสูง และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหาดจับปลาบึกในระดับปานกลาง 1) ปัจจัยส่วนบุคคล (ระยะเวลาที่อาศัย

อยู่) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ประโยชน์ที่ได้รับ) และปัจจัยด้านจิตวิทยา (ทัศนคติ) ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) ปัจจัยส่วนบุคคล (ระดับการศึกษาภูมิลำเนา)

3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (อาชีพและรายได้จากแหล่งปลาบึก)

มีความต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กรณีศึกษาของประชาชนที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิไล บุญบรรจง (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริเวณชายฝั่งระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเมืองระยองมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการเกียรติยศ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ปิยพร ทาวีกุล (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านไหลหิน ตำบลไหลหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลพบว่า ความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นั้น จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความถนัดของชาวบ้าน และขนาดของงานว่าต้องการความช่วยเหลือมากหรือน้อย สำหรับรูปแบบที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น แบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน คือ

- 1) การพัฒนาเส้นทาง
- 2) การพัฒนาร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก
- 3) การประชาสัมพันธ์ ควรมีการร่วมมือจากทางภาครัฐ เอกชน และชุมชน
- 4) ด้านความปลอดภัย
- 5) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ราเมศร์ พรหมชาติ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา บ้านโป่ง ตำบลบ้านไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนบ้านโป่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการตลาดการท่องเที่ยวในระดับน้อยในทุกขั้นตอน และประชาชนที่มีอยู่อายุระยะเวลาที่อาศัยแตกต่างกัน มีส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อาชีพ ระดับการศึกษา และความแตกต่างในภูมิลำเนา มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนมีความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ ที่ชุมชนนั้น ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดนั้น ควรใช้ชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนามากที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลเหล่านั้น เป็นเจ้าของพื้นที่ เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาที่เกิดขึ้น ดังนั้น ความรัก ความหวงแหน และความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของจะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้น ตั้งแต่แนวความคิด และทฤษฎีการตัดสินใจ ที่มีความจำเป็นในการกระทำใด ๆ เป็นการเลือกบางอย่างที่คิดว่าดีที่สุดใน การทำให้บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดได้โดยอาศัยขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการตัดสินใจ คือ การแยกแยะปัญหา การหาข้อมูลข่าวสาร การประเมินค่าของข้อมูล การกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา การเลือกทางเลือก และสุดท้ายคือ การปฏิบัติการตัดสินใจนั้น แนวคิดในลำดับต่อมาเป็นแนวคิดในการประเมินผลงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องกัน สามารถตามงานตรวจสอบการทำงานเป็นระยะ ๆ ว่า มีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ยังช่วยในการตัดสินใจ ดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบ ลำดับต่อมาเป็นการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วยหลากหลายรูปแบบ โดยรูปแบบใหญ่แบ่งได้ 3 รูปแบบได้แก่

1) รูปแบบการท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทาง ถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และการท่องเที่ยวภายในประเทศ

2) รูปแบบการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและพักผ่อน การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ และการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา การท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมขอม การท่องเที่ยวเชิงสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทาง เช่นการท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ และการท่องเที่ยวแบบอิสระ จากนั้นเป็นการศึกษาแรงจูงใจในด้านการท่องเที่ยว พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจนสนองความต้องการบางอย่างของบุคคลด้านการท่องเที่ยว พฤติกรรมเช่นนี้ มีแรงจูงใจเป็นตัวผลักดันส่งเสริมเร่งเร้าให้บุคคลเกิดการเดินทางมากขึ้น แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวแบ่งออกได้ 2 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ได้แก่ แรงจูงใจเพื่อการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ และแรงจูงใจเพื่อการติดต่อและการขยายงานทางด้านธุรกิจ ในการศึกษาลักษณะที่มาของการจูงใจนี้ มีหลายสาเหตุ อาจจะมาจากการต้องการแรงขับ แรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว เนื่องจากความซับซ้อนของพฤติกรรมมนุษย์ แรงจูงใจพื้นฐานของมนุษย์มี 6 ประการ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สังคม แรงจูงใจใฝ่อำนาจ แรงจูงใจในการท่องเที่ยวของบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่

1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล นั่นคือ แรงจูงใจทางการพักผ่อนของบุคคล การรับรู้สถานที่ท่องเที่ยว ประสบการณ์การท่องเที่ยว ความเชื่อในสถานการณ์ทัศนคติทางการท่องเที่ยว บุคลิกภาพภายในตัวบุคคล ปัจจัยเหล่านี้ เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว

2) ปัจจัยจากภายนอก เช่นปัจจัยทางประชากรศาสตร์ อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยทางเทคโนโลยี

3) ปัจจัยที่มีรากฐานจากความต้องการจำเป็นของบุคคล เป็นความต้องการทางทฤษฎีของมาสโลว์ ที่กล่าวถึงระดับชั้นความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่องของมนุษย์ ประโยชน์ของการศึกษาแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลทางด้านการตลาดในการจะสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว

แนวคิดที่สำคัญอีกประการนั้นคือ แนวคิดและทฤษฎีในการมีส่วนร่วม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในการให้ความรู้หรือคำจำกัดความของการมีส่วนร่วมนั้นได้ให้ความหมายไว้มากมาย และมีการจำแนกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหลายแบบ รูปแบบการมีส่วนร่วม ประโยชน์การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมกับการพัฒนา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชน ให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร

การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชนชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระการทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

ในด้านการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องคณะผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาเป็นสำคัญ ทั้งนี้ จากงานวิจัยที่ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนมีความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยขึ้น อยู่กับสภาพพื้นที่ ชุมชนนั้น ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดนั้นควรให้ชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนามากที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นเจ้าของพื้นที่ที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น ความรัก ความหวงแหน และความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของจะทำให้เกิดการพัฒนารท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้งานวิจัยเกิดความต่อเนื่องหลังจากที่มีการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว คณะผู้วิจัยจะนำมาประมวลองค์ความรู้เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย วิธีการวิจัย ระเบียบและวิธีวิจัย ซึ่งจะเสนอในลำดับต่อไป

บทที่ 3

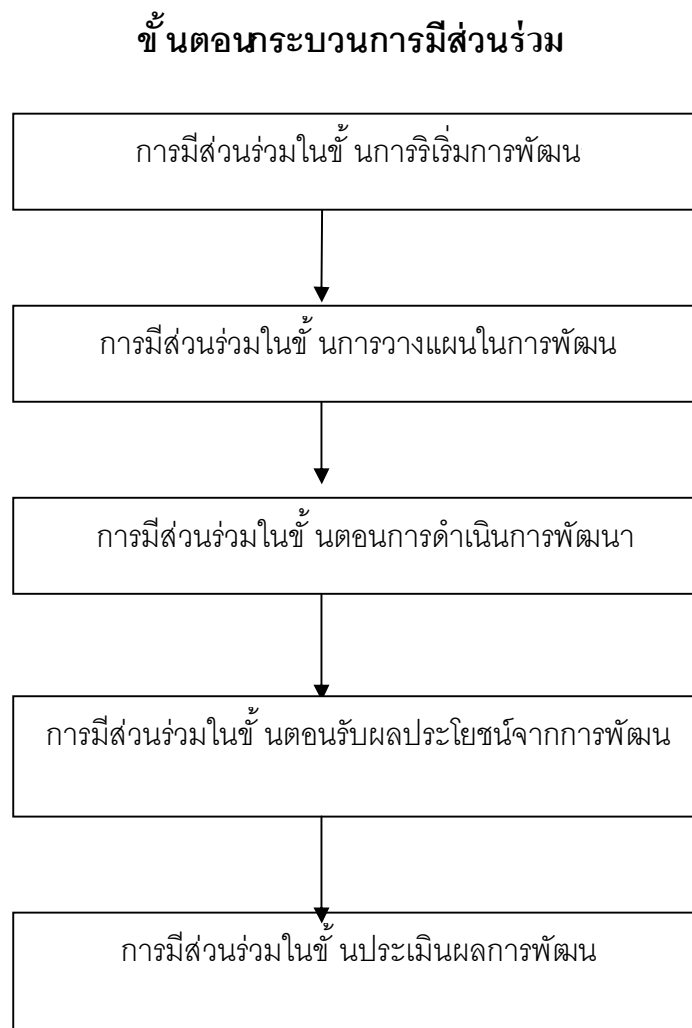
วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษา ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย เพื่อนำมาซึ่งคำตอบของการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประมวลองค์ความรู้เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อนำมาซึ่งขั้นตอนระเบียบวิธีการวิจัยในลำดับต่อไป ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่ประชุมภูมิและทฤษฎีพบว่าขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1)การมีส่วนร่วมในขั้น การริเริ่มการพัฒนาเป็นขั้น ตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา/สาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน 2)การมีส่วนร่วมในขั้น การวางแผนในการพัฒนาซึ่งเป็นขั้น ตอนที่ของการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการตลอดจนแนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะใช้ 3)การมีส่วนร่วมในขั้น ตอนที่ดำเนินการพัฒนา เป็นส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี ฯลฯ จากองค์กรภาคีพัฒนา 4)การมีส่วนร่วมในขั้น ตอนที่รับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ 5)การมีส่วนร่วมในขั้น ประเมินผลการพัฒนาเป็นการประเมินว่าการที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนา ได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การประเมินอาจประเมิน แบบย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรืออาจประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่ง

เป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด ซึ่งขั้นตอนในการมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ผู้วิจัยแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิ 3.1 แสดงขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วม

(อ้างอิง : บัณฑิต อ่อนดำ .(2553).ขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วม .สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2554, จากเว็บไซต์ : <http://www.bannongjik.com/cddforums/index.php?topic=230.0>)

และนอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ ได้แก่

1. ข้อมูลที่ชัดเจน

2. ความไว้วางใจของประชาชนต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
3. วิธีชักนำให้เข้ามามีส่วนร่วมบทบาทของผู้นำท้องถิ่น
4. การได้รับการสนับสนุนเช่น งบประมาณ ความรู้ บุคลากร เป็นต้น
5. นอกจากนี้ ยังรวมถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วน

ร่วม

6. ข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนถึงผลของการทำหรือไม่ทำกิจกรรมที่มีการนำเสนอให้เข้ามามีส่วนร่วม

7. ความสนใจและความกระตือรือร้นของคนในชุมชน

8. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน

ปัจจัยดังกล่าวมานี้ เป็นได้ทั้งการส่งเสริมและอุปสรรคของการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ซึ่งจะต้องคำนึงถึง

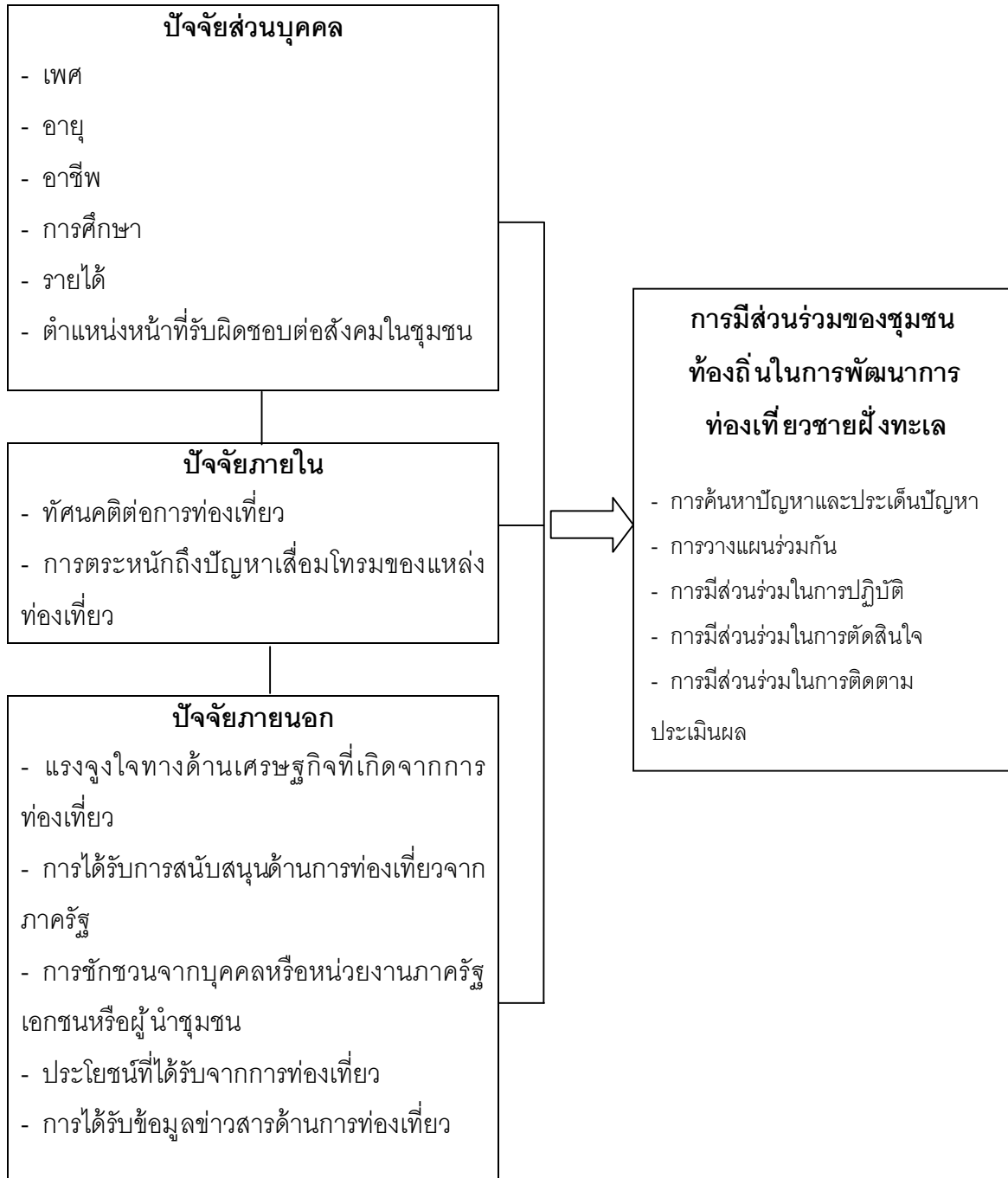
นอกจากที่กล่าวมาแล้วนี้ยังพบว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น มีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะกิจกรรมวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยทั่วไปมี 6 รูปแบบ ได้แก่

1. การรับรู้ข่าวสาร
2. การปรึกษาหารือ
3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น
4. การประชุมระดับชุมชน
5. การประชุมรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ
6. การประชาพิจารณ์

ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภูมิ 3.2 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาระเบียบวิจัยเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา คือ ประชากรที่อยู่โดยรอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล รวมทั้งสิ้น 4 แห่ง ซึ่งได้แก่

หาดแหลมเสด็จ มีประชากร 800 คน

(ที่มา : อบต.คลองขุด ข้อมูล ณ 5 มีนาคม 51)

หาดคุ้งวิมาน มีประชากร 928 คน

(ที่มา : อบต.สนามไชย ข้อมูล ณ กันยายน 52)

หาดเจ้าหลาว มีประชากร 1,451 คน

(ที่มา : อบต.คลองขุด ข้อมูล ณ 5 มีนาคม 51)

หาดแหลมสิงห์ มีประชากร 2,298 คน

(ที่มา : อบต.ปากน้ำแหลมสิงห์ ข้อมูล ณ 30

กันยายน 52)

รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 5,477 คน

2) ตัวอย่าง

การคำนวณหาขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่างคือ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548)

$$n = \frac{NZ^2\sigma^2}{NE^2 + Z^2\sigma^2}$$

โดยที่ n คือ ขนาดของตัวอย่างที่ต้องการกำหนด

N คือ ขนาดของประชากร

Z คือ ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากการแจกแจงแบบปกติมาตรฐานซึ่งขึ้นกับระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดในที่นี้ผู้วิจัยต้องการจะใช้ความเชื่อมั่น 95% ค่า Z จะมีค่า 1.96 หรือประมาณ 2)

σ^2 คือ ค่าความแปรปรวนของประชากร (กรณีที่ไม่ทราบค่าแปรปรวนประชากร σ^2 ใช้ s^2 แทน)

E คือ ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร (μ) ด้วยค่าเฉลี่ยตัวอย่าง $(\bar{x}) = |\bar{x} - \mu|$

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจำนวน 30 คน พบว่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าประมาณ 2 เมื่อประชากรที่เราจะทำการวิจัย $N=5,477$, $E = 0.15$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เมื่อนำไปแทนในสูตรดังกล่าว จะได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ

$$n = \frac{5,477(2)^2(2)^2}{5,477(0.15)^2 + (2)^2(2)^2} = 629.40 \approx 630$$

ซึ่งตัวอย่างที่ได้มา จะได้จากวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) โดยขนาดตัวอย่างจะเป็นไปตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่มย่อย ในที่นี้ จะมีทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่ หาดแหลมเสด็จ หาดคู่วิमान หาดเจ้าหลาว และหาดแหลมสิงห์ ดังนี้

-หาดแหลมเสด็จ มีประชากร 800 คน จำนวนหน่วยตัวอย่าง $= \frac{630}{5,477} \times 800 = 92.02 \approx 92$

-หาดคู่วิमानมีประชากร 928 คน จำนวนหน่วยตัวอย่าง $= \frac{630}{5,477} \times 928 = 106.74 \approx 107$

-หาดเจ้าหลาว มีประชากร 1,451 คน จำนวนหน่วยตัวอย่าง $= \frac{630}{5,477} \times 1,451 = 166.90 \approx 167$

-หาดแหลมสิงห์ มีประชากร 2,298 คน จำนวนหน่วยตัวอย่าง $= \frac{630}{5,477} \times 2,298 = 264.33 \approx 264$

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ได้สร้างและดัดแปลงขึ้นแล้วนำไปทดลองใช้ กับกลุ่มทดลอง แล้วนำมาพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากรศาสตร์คุณลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ต่อเดือน และตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน มีจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี มีจำนวนทั้งหมด 7 ข้อโดยแบ่งเป็น

- ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน
- ปัจจัยภายใน ได้แก่ ทศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว การตระหนักถึงปัญหาความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยว
- ปัจจัยภายนอก ได้แก่ แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว การได้รับชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว

3.3.1 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เนื่องจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ได้สร้างและพัฒนาแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2) กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ
- 3) สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมถึงนิยามศัพท์เฉพาะ
- 4) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและคัดเลือกเฉพาะคำถามที่มีค่าความตรงตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เพราะถือว่าข้อคำถามนี้ มีความสอดคล้องกับกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด(พงษ์รัตน์ ทวีรัตน์ , 2531)

- 5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญมาจัดพิมพ์แล้วนำไปทดลองกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีวัดความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยเก็บจำนวน 30 ชุด
- 6) นำแบบสอบถามสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วมาจัดพิมพ์

3.3.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คำนวณค่าสถิติ และวิเคราะห์โดยอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยมีสถิติที่ใช้ดังนี้

- 1) ค่าร้อยละ ใช้เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากรศาสตร์ทั่วไป เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ต่อเดือน การมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ ต่อสังคมในชุมชน
- 2) ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการอธิบายข้อมูลที่อยู่ในการวัดระดับช่วง และ อัตราส่วน เช่น อายุ รายได้ ค่าระดับการมีส่วนร่วมระดับความคิดเห็น
- 3) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ใช้ในการหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี และค่าสัมประสิทธิ์ แบบเพียร์สัน ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่าง ๆ ของตัวอย่างกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนตามหลัก Likert Scale ดังนี้

เคยมีส่วนร่วมมากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน
เคยมีส่วนร่วมมาก	เท่ากับ 4 คะแนน
เคยมีส่วนร่วมปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
เคยมีส่วนร่วมน้อย	เท่ากับ 2 คะแนน

เคยมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

เท่ากับ 1 คะแนน

เมื่อวิเคราะห์คะแนนข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้วทำการประเมินแบบสอบถามต่อไป โดยใช้ค่าเฉลี่ย เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา สำหรับหลักเกณฑ์การแบ่งค่าเฉลี่ยในการวัดระดับการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มโดยหาค่าพิสัยในแต่ละระดับ คือ

$$\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

จะได้เกณฑ์ในการแปลผลคะแนนระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	ระดับต่ำมาก
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	ระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	ระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	ระดับสูงมาก

สำหรับการศึกษาทัศนคติของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล จะกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนตามหลัก Likert Scale ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	เท่ากับ	5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	เท่ากับ	4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	เท่ากับ	3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	เท่ากับ	2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	เท่ากับ	1 คะแนน

เมื่อวิเคราะห์คะแนนข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้วทำการประเมินแบบสอบถามต่อไป โดยใช้ค่าเฉลี่ย เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา สำหรับหลักเกณฑ์การแบ่งค่าเฉลี่ยในการวัดระดับการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มโดยหาค่าพิสัยในแต่ละระดับ คือ

$$\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

จะได้เกณฑ์ในการแปลผลคะแนนระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	เห็นด้วยน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	เห็นด้วยมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการประชุมในที่คณะผู้วิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ประชุมคณะผู้วิจัยในเรื่องการเก็บข้อมูลภาคสนาม
- 2) คณะผู้วิจัยศึกษาข้อมูลของชายฝั่งทะเลที่จะทำการศึกษา
- 3) คณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามให้กับหน่วยตัวอย่าง
- 4) คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มารวบรวมและประมวลผล ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเครื่องมือวิจัย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คำนวณค่าสถิติ และวิเคราะห์โดยอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

3.5.1 สถิติเชิงพรรณนา

- 1) ค่าร้อยละ ใช้เพื่ออธิบายข้อมูลที่อยู่ในระดับการวัดระดับนามบัญญัติ เช่น เพศ อาชีพ การมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน
- 2) ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการอธิบายข้อมูลที่อยู่ในการวัดระดับช่วง และอัตราส่วน เช่นระดับความคิดเห็น ระดับการมีส่วนร่วม

3.5.2 สถิติเชิงอนุมาน

- 1) ค่าเพียร์สัน (Pearson Correlation) ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม
- 2) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Linear Regression) ใช้ในการหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในจังหวัดจันทบุรี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี” นั้น ผู้วิจัยได้เสนอผลการศึกษาออกเป็น 5 ตอน คือ

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4.2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล
- 4.3 ทักษะจิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล
- 4.4 การทดสอบสมมติฐาน
- 4.5 อิทธิพลและลำดับความสำคัญของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม

4.1 ข้อมูลทั่วไปและปัจจัยพื้นฐานทางด้านประชากรศาสตร์

ผลการศึกษาลักษณะทั่วไปและปัจจัยพื้นฐานทางด้านประชากรศาสตร์จากตัวอย่างจำนวน 630 คน พบว่าประชาชนที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 54.80 โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 35 - 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.20 รองลงมาคืออายุอยู่ในช่วง 45 - 54 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.50 ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 37.10 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 36.50 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 40.20 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 26.80 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.90 รองลงมาได้ 5,001 - 7,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.70 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีหน้าที่ตำแหน่งรับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 89.40 ดังตาราง 4.1

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน (n = 630)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	285	45.20
หญิง	345	54.80

ตาราง 4.1 (ต่อ) จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน (n = 630)	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่า 15 ปี	11	1.70
อายุ 15 – 24 ปี	105	16.70
อายุ 25 – 34 ปี	117	18.60
อายุ 35 – 44 ปี	165	26.20
อายุ 45 – 54 ปี	142	22.50
อายุ 55 – 64 ปี	50	7.90
มากกว่า 65 ปี	40	6.30
อาชีพ		
รับราชการ	73	11.60
เกษตรกร	93	14.80
รับจ้างทั่วไป	230	36.50
ประกอบอาชีพส่วนตัว	234	37.10
การศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	253	40.20
ระดับมัธยมศึกษา	169	26.80
ระดับประกาศนียบัตร/อนุปริญญา	59	9.40
ระดับปริญญาตรี	117	18.60
สูงกว่าปริญญาตรี	8	1.30
อื่นๆ	24	3.80
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	226	35.90
5,001 – 7,500 บาท	187	29.70
7,501 – 10,000 บาท	102	16.20
10,001 – 12,500 บาท	43	6.80
12,501 – 15,500 บาท	13	2.10
มากกว่า 15,500 บาท	59	9.40

ตาราง 4.1 (ต่อ) จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน (n = 630)	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
มี	67	10.60
ไม่มี	563	89.40

4.2 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา มีรายละเอียดดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในด้านการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาโดยรวมนี้ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.58$) และพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหานี้โดยรวมมีการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.04 เมื่อพิจารณาในด้านนี้เป็นรายข้อพบว่าคะแนนการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชนอยู่ในเรื่องการอำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา ($\bar{X} = 2.65$) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาเรื่องการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 2.63$) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องที่ทำให้คะแนนการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดมีคะแนนเท่ากัน คือเรื่องการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นและเรื่องการประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา ($\bar{X} = 2.53$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ดังตาราง 4.2

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและ
ประเด็นปัญหา

การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็น ปัญหา	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
1.การสำรวจและการเก็บข้อมูล	2.60	1.22	ต่ำ
2.ศึกษาสาเหตุของปัญหา	2.54	1.11	ต่ำ
3.วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น	2.53	1.15	ต่ำ
4.อำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา	2.65	1.22	ปานกลาง
5.ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินการ	2.63	1.21	ปานกลาง
6.ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา	2.53	1.17	ต่ำ
เฉลี่ยรวม	2.58	1.04	ระดับต่ำ

4.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนร่วมกัน มีรายละเอียดดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในด้านการวางแผนร่วมกันโดยรวมนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.54$) และพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านการวางแผนร่วมกันโดยรวม มีการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าคะแนนการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชนอยู่ในเรื่องการแสดงความคิดเห็นในการวางแผน ($\bar{X} = 2.61$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมามีคะแนนการมีส่วนร่วมเท่ากันคือเรื่องวางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม และเรื่องสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆในการวางแผน ($\bar{X} = 2.58$) ซึ่งการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง และในด้านนี้ เรื่องที่ประชาชนให้คะแนนการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือเรื่องการเขียนและจัดทำแผน ($\bar{X} = 2.36$) ซึ่งการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับต่ำ ดังตาราง 4.3

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน

การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับการมี ส่วนร่วม
1. วางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม	2.58	1.22	ต่ำ
2. อำนวยความสะดวกในการวางแผน	2.56	1.15	ต่ำ
3. สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆในการวางแผน	2.58	1.92	ต่ำ
4. แสดงความคิดเห็นในการวางแผน	2.61	1.18	ปานกลาง
5. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2.56	1.23	ต่ำ
6. เขียนและจัดทำแผน	2.36	1.20	ต่ำ
เฉลี่ยรวม	2.54	1.05	ต่ำ

4.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีรายละเอียดดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในด้านการปฏิบัติงานร่วมกันโดยรวมนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$) และพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยรวมมีการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าคะแนนการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชนอยู่ในเรื่องชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 2.79$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือเรื่องการปฏิบัติงานตามแผน ($\bar{X} = 2.75$) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ดังตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับการมีส่วน ร่วม
1. ปฏิบัติงานตามแผน	2.75	1.25	ปานกลาง
2. ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน	2.79	1.22	ปานกลาง
3. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2.66	1.22	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	2.73	1.13	ปานกลาง

4.2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน มีรายละเอียดดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในด้านการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกันโดยรวมนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) และพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกันโดยรวมมีการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าคะแนนการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชนคือ เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.82$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือเพื่อตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 2.69$) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่น้อยที่สุดในด้านนี้ คือเพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม และเพื่อตัดสินใจในการสรุปผลงาน ($\bar{X} = 2.55$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ดังตาราง 4.5

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	2.69	1.27	ปานกลาง
2. เพื่อกำหนดแผนงานที่ต้องการ	2.56	1.20	ต่ำ
3. เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	2.82	1.22	ปานกลาง
4. เพื่อกำหนดบุคคลในการปฏิบัติงาน	2.65	1.19	ปานกลาง
5. เพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม	2.55	1.18	ต่ำ
6. ตัดสินใจในการสรุปผลงาน	2.55	1.23	ต่ำ
เฉลี่ยรวม	2.63	1.09	ปานกลาง

4.2.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในด้านการติดตามประเมินผลโดยรวมนี้ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.58$) และพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการติดตาม

ประเมินผลมีการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าคะแนนการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชนคืออำนวยความสะดวกในการสนับสนุนต่างๆ ($\bar{X} = 2.66$) ซึ่งอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง รองลงมาคือการประเมินผลกิจกรรม ($\bar{X} = 2.59$) อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมระดับต่ำ และคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่น้อยที่สุด คือติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน และวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.53$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ดังตาราง 4.6

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การประเมินผลกิจกรรม	2.59	1.23	ต่ำ
2. ติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน	2.53	1.21	ต่ำ
3. การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา	2.57	1.21	ต่ำ
4. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน	2.53	1.21	ต่ำ
5. อำนวยความสะดวกในการสนับสนุนต่างๆ	2.66	1.21	ปานกลาง
6. ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว	2.57	1.22	ต่ำ
เฉลี่ยรวม	2.58	1.10	ต่ำ

4.2.5 ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลมีรายละเอียดดังนี้

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ซึ่งได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกมาเป็น 5 ด้านได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วม

ร่วมในการติดตามประเมินผล นั้นพบว่าการมีส่วนร่วมในภาพรวมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) มีค่าการกระจายข้อมูล (S.D.) = 1.08 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลสูงสุดคือการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ($\bar{X} = 2.73$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน ($\bar{X} = 2.63$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน ($\bar{X} = 2.54$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ดังตาราง 4.7

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา	2.58	1.04	ต่ำ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน	2.54	1.05	ต่ำ
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	2.73	1.13	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน	2.63	1.09	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	2.58	1.10	ต่ำ
เฉลี่ยรวม	2.61	1.08	ปานกลาง

4.3 ผลการศึกษาทัศนคติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาทัศนคติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลโดยแบ่งทัศนคติออกเป็นด้านต่างๆ 5 ด้านได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ การท่องเที่ยวทำให้แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยว

ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$) มีค่าการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ประชาชนในชุมชนให้คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการท่องเที่ยวทำให้แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.43$) ซึ่งประชาชนเห็นด้วยมาก รองลงมาคือด้านการท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย ($\bar{X} = 3.31$) ซึ่งประชาชนเห็นด้วยมาก และด้านที่ประชาชนในชุมชนให้คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.87$) ซึ่งประชาชนเห็นด้วยปานกลาง ดังตาราง 4.8

ตาราง 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. การท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย	3.31	1.16	เห็นด้วยปานกลาง
2. การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ	3.09	1.09	เห็นด้วยปานกลาง
3. การท่องเที่ยวทำให้แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	3.43	1.18	เห็นด้วยปานมาก
4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยว	2.87	1.18	เห็นด้วยปานกลาง
5. การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรม	3.06	1.12	เห็นด้วยปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.15	1.14	เห็นด้วยปานกลาง

4.4 การทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาในส่วนนี้ ผู้ศึกษาจะทำการทดสอบสมมติฐานซึ่งได้กำหนดไว้ 9 สมมติฐาน การทดสอบสมมติฐานดังกล่าว ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่า Pearson Correlation (r) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลกับตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล 9 ปัจจัย ได้ผลการทดสอบสมมติฐาน (ตาราง 4.9) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล พบว่าเพศมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก ($r=.110$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ทางบวก) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ดังนั้นเพศจึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการศึกษาดังกล่าวจึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.145) หมายความว่าไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล พบว่าตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก ($r=.119$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ทางบวก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ดังนั้นตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.000) หมายความว่ายอมรับสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 ทักษะติดต่อการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะติดต่อการท่องเที่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล พบว่าทักษะติดต่อการท่องเที่ยวมี

ความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง($r=.495$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ทางบวก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.000) หมายความว่ายอมรับสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4 การตระหนักถึงปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักถึงปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล พบว่าการตระหนักถึงปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง($r=.449$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ทางบวก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น การตระหนักถึงปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.032) หมายความว่ายอมรับสมมติฐานที่ 4

สมมติฐานที่ 5 แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน(ทางบวก) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ($r=.378$) ดังนั้น แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวจึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการศึกษาดังกล่าวจึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.158) หมายความว่าไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 5

สมมติฐานที่ 6 การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน(ทางบวก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ($r=.509$)

ดังนั้น ฌาโรได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก(Sig.=.014) หมายความว่ายอมรับสมมติฐานที่ 6

สมมติฐานที่ 7 การชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน(ทางบวก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ($r=.550$) ดังนั้น ฌาโรชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือผู้นำชุมชนจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก(Sig.=.000) หมายความว่ายอมรับสมมติฐานที่ 7

สมมติฐานที่ 8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ($r=.257$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน(ทางบวก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลดังนั้น ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก(Sig.=.000) หมายความว่ายอมรับสมมติฐานที่ 8

สมมติฐานที่ 9 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r=.541$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน(ทางบวก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ดังนั้น การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อ

การพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก(Sig.=.000) หมายความว่ายอมรับสมมติฐานที่ 9

โดยสรุป ผลการทดสอบสมมติฐานทั้ง 9 ปัจจัย ปรากฏผลดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบพบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=0.145) นั่นคือไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบพบว่าตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำมาก ผลการทดสอบคือปฏิเสธสมมติฐานหลัก(Sig.=.000) นั่นคือยอมรับสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 ทักษะคิดต่อการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบพบว่าตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบคือปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.= .000) นั่นคือยอมรับสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4 การตระหนักถึงปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบพบว่า การตระหนักถึงปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ดังนั้นผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.032) นั่นคือยอมรับสมมติฐานที่ 4

สมมติฐานที่ 5 แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบพบว่าแรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวมี

ความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวจึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.158) นั่นคือไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 5

สมมติฐานที่ 6 การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบพบว่า การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ดังนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.014) นั่นคือยอมรับสมมติฐานที่ 6

สมมติฐานที่ 7 การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบพบว่า การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ดังนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.000) นั่นคือยอมรับสมมติฐานที่ 7

สมมติฐานที่ 8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบพบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ดังนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.000) นั่นคือยอมรับสมมติฐานที่ 8

สมมติฐานที่ 9 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ดังนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Sig.=.000) นั่นคือยอมรับสมมติฐานที่ 9

ตาราง 4.9 ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล		
		ค่าสหสัมพันธ์(r)	Sig.	t
1. เพศ		.110	.145	1.458
2. อายุน้อยกว่า 15		.010	.500	-.674
3. อายุ 15-24 ปี		.072	.886	.144
4. อายุ 25-34 ปี		-.005	.340	-.954
5. อายุ 35-44 ปี		-.054	.509	-.661
6. อายุ 45-54 ปี		-.005	.775	.286
7. อายุ 55-64 ปี		-.006	.119	1.563
8. อาชีพรับราชการ		.026	.917	.104
9. อาชีพเกษตรกร		-.015	.938	.077
10.อาชีพรับจ้างทั่วไป		-.047	.005 *	-2.817
11.ประถมศึกษา		-.091	.775	.286
12.มัธยมศึกษา		.037	.293	-1.052
13.ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา		.067	.877	-.155
14.ปริญญาตรี		-.023	.857	-.180
15.สูงกว่าปริญญาตรี		-.002	.400	-.842
16.รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท		-.081	.608	-.513
17.รายได้ 5,001 – 7,500 บาท		.026	.557	.588
18.รายได้ 7,501 – 10,000 บาท		.087	.817	.231
19.รายได้ 10,001 –12,500 บาท		.030	.606	.515
20.รายได้ 12,501 –15,000 บาท		.036	.166	1.388
21.ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน		.119	.000 *	4.154
22.ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว		.495	.000 *	6.010

ตาราง 4.9 (ต่อ)ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล		
	ค่าสหสัมพันธ์(r)	Sig.	t
ตัวแปรอิสระ			
23.การตระหนักถึงปัญหาเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว	.499	.032*	2.155
24.แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว	.378	.158	-1.415
25.การสนับสนุนจากภาครัฐ	.509	.014*	2.464
26.การชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือผู้นำชุมชน	.550	.000*	6.048
27.ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว	.257	.000*	-6.104
28.การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว	.541	.000*	4.700

n = 630

ความสัมพันธ์เชื่อถือได้ ณ ระดับความเชื่อมั่น .05

4.5 อิทธิพลและลำดับความสำคัญของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์การถดถอย(Multiple Regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ คือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลที่ 3 ด้านได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกซึ่งแบ่งออกเป็นปัจจัยย่อยทั้งสิ้น 28 ปัจจัย ด้วยวิธีการนำตัวแปรเข้าแบบ Stepwise พบว่ากลุ่มตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความผันแปรการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลได้ร้อยละ 45.6 ($R^2 = 0.456$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยไปอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลทั้งหมด 6 ปัจจัยย่อย ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ปัจจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เพศ ผลการวิเคราะห์ด้านเพศ พบว่าปัจจัยดังกล่าวไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. = 0.145) แสดงว่าเพศของประชาชนชุมชนไม่มีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือไม่ว่าประชาชนจะเป็นผู้ หญิงหรือผู้ชายก็จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

อายุ ผลการวิเคราะห์ด้านอายุจำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ อายุน้อยกว่า 15 ปี อายุ 15-24 ปี อายุ 25-34 ปี อายุ 35-44 ปี อายุ 45-54 ปี และอายุ 55-64 ปี พบว่า ปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวไม่มีผลต่อการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. = .500, .886, .340, .340, .509, .775, .119 ตามลำดับ) แสดงว่าอายุไม่มีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือไม่ว่าประชาชนในชุมชนท้องถิ่นจะมีอายุเท่าไรก็จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

อาชีพ ผลการวิเคราะห์ด้านอาชีพจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ อาชีพรับราชการ อาชีพเกษตรกร และอาชีพรับจ้างทั่วไป พบว่าปัจจัยด้านอาชีพที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 ปัจจัย คืออาชีพรับจ้างทั่วไป (Sig. = .005) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลเชิงลบกับตัวแปรตาม กล่าวคือประชาชนในชุมชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปจะมีคะแนนการมีส่วนร่วมโดยเฉลี่ยน้อยกว่าอาชีพอื่นๆ

ระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ด้านระดับการศึกษา จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี พบว่าปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวไม่มีผลต่อคะแนนการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าระดับการศึกษาของประชาชนในชุมชนไม่มีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือไม่ว่าประชาชนในชุมชนจะมีระดับการศึกษาใดก็จะมีผลต่อคะแนนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

รายได้ ผลการวิเคราะห์รายได้ จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,001 – 7,500 บาท 7,501 – 10,000 บาท 10,001 – 12,500 บาท และ 12,501 – 15,000 บาท พบว่าปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวไม่มีผลต่อคะแนนการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดง

ว่ารายได้ของประชาชนในชุมชนไม่มีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือไม่ว่าประชาชนในชุมชนจะมีรายได้อยู่ในระดับใดก็จะมีผลต่อคะแนนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน ผลการวิเคราะห์ด้านตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.000) แสดงว่าตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน ของประชาชนมีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือผู้ที่ตำแหน่งกับไม่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่างๆรวมทั้ง 12 ปัจจัย สามารถแสดงได้ว่ามีปัจจัยส่วนบุคคล 2 ปัจจัยได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป และตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนมีผลต่อคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยภายใน มีทั้งหมด 2 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ทศนคติต่อการท่องเที่ยว และการตระหนักถึงปัญหาเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 2 ปัจจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.000) แสดงว่าทัศนคติต่อการท่องเที่ยว ของประชาชนมีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือประชาชนที่มีคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวย่อมส่งผลต่อคะแนนการมีส่วนร่วมให้สูงขึ้นด้วย

การตระหนักถึงปัญหาเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ด้านการตระหนักถึงปัญหาเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.035) แสดงว่าการตระหนักถึงปัญหาเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนมีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือประชาชนที่มี

คะแนนการตระหนักถึงปัญหาเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวสูงย่อมส่งผลต่อคะแนนการมีส่วนร่วมให้สูงขึ้นด้วย

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในรวม 2 ปัจจัยภายในทั้ง 2 ปัจจัยได้แก่ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว และการตระหนักถึงปัญหาเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมีผลต่อคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยภายนอก มีทั้งหมด 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ การชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชน ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 4 ปัจจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ด้านแรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว พบว่าปัจจัยดังกล่าวไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.158) แสดงว่าแรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว ไม่มีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือไม่ว่าแรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว ของประชาชนจะมากหรือน้อยก็ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ผลการวิเคราะห์ด้านการได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (Sig. =.014) แสดงว่าการได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ มีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือการที่ประชาชนในชุมชนได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ มากก็จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลมากขึ้น ด้วย

การชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชน ผลการวิเคราะห์ด้านการได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชน พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.000) แสดงว่าการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชน มีผลในการอธิบาย

การเปลี่ยนแปลงคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือ การที่ประชาชนในชุมชนได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชนมากก็จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลมากขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.000) แสดงว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือ การที่ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมาก ก็จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลมากขึ้น

การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.000) แสดงว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว มีผลในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล กล่าวคือ การที่ประชาชนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวมาก ก็จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลมากขึ้น

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในรวม 5 ปัจจัยได้แก่ แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ การชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชน ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว นั้นสรุปได้ว่ามี 4 ปัจจัยมีผลต่อคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ การชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชน ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว และ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ามีปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลรวมทั้ง 8 ปัจจัย และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลมากที่สุดตามลำดับ (ตามตาราง 4.10) มีรายละเอียดดังนี้

“การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 1 มีค่า Beta = .276

“ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 2 มีค่า Beta = -.257

“ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 3 มีค่า Beta = .252

“การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 4 มีค่า Beta = .222

“การมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 5 มีค่า Beta = .126

“การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 6 มีค่า Beta = .120

“การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 7 มีค่า Beta = .103

“อาชีพรับจ้างทั่วไป” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 8 มีค่า Beta = -.084

ตาราง 4.10 การวิเคราะห์อิทธิพลและลำดับความสำคัญของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยที่มีอิทธิพล)	Beta	B	Sig.
1. การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว	.276	.290	.000
2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว	-.257	-.278	.000
3. ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว	.252	.310	.000
4. การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว	.222	.252	.000

ตาราง 4.10(ต่อ) การวิเคราะห์หือทธิพลและลำดับความสำคัญของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยที่มีอิทธิพล)	Beta	B	Sig.
5.การมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน	.126	.411	.000
6.การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ	.120	.134	.014
7.การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว	.103	.119	.032
8.อาชีพรับจ้างทั่วไป	-.084	-.175	.005

N = 630

R = .675

$R^2 = .456$

$R^2_{adj} = .449$

Constant = .174

Sig. = .000

F = 65.094

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี” นี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในพัฒนาการท่องเที่ยวทางชายฝั่งทะเล ในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางชายฝั่งทะเล ในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางชายฝั่งทะเล ในจังหวัดจันทบุรี

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวอย่างจากประชากรที่อาศัยอยู่โดยรอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี รวมทั้งสิ้น ๕ แห่ง ได้ขนาดตัวอย่างที่ทำการศึกษาจำนวน 630 คน

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปและปัจจัยพื้นฐานทางด้านประชากรศาสตร์

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและปัจจัยพื้นฐานทางด้านประชากรศาสตร์จากตัวอย่างที่ทำการศึกษาจำนวน 630 คน พบว่าประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 54.80 โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีอายุอยู่ในช่วง 35 - 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.20 ตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 37.10 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 40.20 นอกจากนี้ แล้วในเรื่องของรายได้พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.90 และจากการศึกษาในครั้งนี้ ยังพบอีกว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีหน้าที่ตำแหน่งรับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 89.40

5.1.2 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในด้านการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาพบว่าโดยภาพรวมนี้ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.58$) มีการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.04 เมื่อพิจารณาในด้านนี้ เป็นรายชื่อพบว่าจะแนะนำการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชนอยู่ในเรื่องการอำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหา ($\bar{X} = 2.65$) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องที่ประชาชนให้คะแนนการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดมีคะแนนเท่ากับ 2 เรื่อง คือเรื่องการวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น และเรื่องการประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการของปัญหา ($\bar{X} = 2.53$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ

5.1.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนร่วมกัน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในด้านการวางแผนร่วมกันเมื่อมองโดยภาพรวมนี้ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.54$) มีการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าจะแนะนำการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชนอยู่ในเรื่องการแสดงความคิดเห็นในการวางแผน ($\bar{X} = 2.61$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และในด้านนี้เรื่องที่ประชาชนให้คะแนนการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือเรื่องการเขียนและจัดทำแผน ($\bar{X} = 2.36$) ซึ่งจัดได้ว่าการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ

5.1.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในด้านการปฏิบัติงานร่วมกันโดยรวมนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่

ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$ และพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านการปฏิบัติงานร่วมกันโดยรวมมีการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าคะแนนการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชนอยู่ในเรื่องชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 2.79$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือเรื่องการปฏิบัติงานตามแผน ($\bar{X} = 2.75$) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในด้านการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกันโดยรวมนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) มีการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเรื่องที่มีคะแนนการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชนคือ เพื่อเลือกกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.82$) ซึ่งการมีส่วนร่วมจัดอยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่น้อยที่สุดในด้านนี้มี 2 เรื่องเท่ากันคือเพื่อวางกฎระเบียบของกิจกรรม และเพื่อตัดสินใจในการสรุปผลงาน ($\bar{X} = 2.55$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ

5.1.2.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผล

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ในด้านการติดตามประเมินผลเมื่อมองโดยภาพรวมนี้ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.58$) มีการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าคะแนนการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชนคืออำนวยความสะดวกในการสนับสนุนต่างๆ ($\bar{X} = 2.66$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่น้อยที่สุดในด้านนี้มี 2 เรื่องเท่ากันคือติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน และวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.53$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ

5.1.2.6 ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกมาเป็น 5 ด้านได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนั้น พบว่าการมีส่วนร่วมในภาพรวมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) มีค่าการกระจายข้อมูล (S.D.) = 1.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลสูงสุดคือการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ($\bar{X} = 2.73$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานร่วมกัน ($\bar{X} = 2.63$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน ($\bar{X} = 2.54$) ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ

5.1.3 ผลการศึกษาทัศนคติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

จากการศึกษาทัศนคติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล โดยแบ่งทัศนคติออกเป็นด้านต่าง ๆ 5 ด้านได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ การท่องเที่ยวทำให้แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$) มีค่าการกระจายของข้อมูล (S.D.) = 1.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ประชาชนในชุมชนให้คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการท่องเที่ยวทำให้แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.43$) ซึ่งประชาชนเห็นด้วยมาก และด้านที่ประชาชนในชุมชนให้คะแนน

ความคิดเห็นเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.87$) ซึ่งประชาชนเห็นด้วยปานกลาง

5.1.4 ระดับและทิศทางของความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

ในการวิเคราะห์ระดับและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ส่วนใหญ่ความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำและปานกลาง โดยมีตัวแปรอิสระ คือการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลสูงที่สุด ($r = .550$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.1.5 การทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานซึ่งได้กำหนดไว้ 9 สมมติฐาน ผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ดังนี้

- สมมติฐานที่ 1 เพศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 1
- สมมติฐานที่ 2 ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบยอมรับสมมติฐานที่ 2
- สมมติฐานที่ 3 ทักษะติดต่อการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบยอมรับสมมติฐานที่ 3
- สมมติฐานที่ 4 การตระหนักถึงปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบยอมรับสมมติฐานที่ 4

- สมมติฐานที่ 5 แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 5
- สมมติฐานที่ 6 การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบยอมรับสมมติฐานที่ 6
- สมมติฐานที่ 7 การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบยอมรับสมมติฐานที่ 7
- สมมติฐานที่ 8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบยอมรับสมมติฐานที่ 8
- สมมติฐานที่ 9 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผลการทดสอบยอมรับสมมติฐานที่ 9

5.1.6 อิทธิพลและลำดับความสำคัญของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ คือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลที่ 3 ด้านได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกซึ่งแบ่งออกเป็นปัจจัยย่อยทั้งสิ้น 28 ปัจจัย ด้วยวิธีการนำตัวแปรเข้าแบบ Stepwise พบว่ากลุ่มตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความผันแปรการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลได้ร้อยละ 45.6 ($R^2 = 0.456$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยไปอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล สรุปได้ว่ามีปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลรวมทั้ง 8 ปัจจัย และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลมากที่สุดตามลำดับ สรุปได้ว่า

“การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 1 มีค่า Beta = .276

“ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 2 มีค่า Beta = -.257

“ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 3 มีค่า Beta = .252

“การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 4 มีค่า Beta = .222

“การมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในชุมชน” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 5 มีค่า Beta = .126

“การได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 6 มีค่า Beta = .120

“การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 7 มีค่า Beta = .103

“อาชีพรับจ้างทั่วไป” มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เป็นลำดับที่ 8 มีค่า Beta = -.084

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี” มีประเด็นที่น่าจะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรีโดยภาพรวมนี้ การมีส่วนร่วมยังอยู่ในระดับที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับ 2.61 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัช สุทธิกุลสมบัติ (2536) ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์โบราณสถานในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์โบราณสถานในท้องถิ่น มีค่าปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับ 2.48 ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของกลุ่มตัวอย่าง มีเพียงตำแหน่งทางสังคม และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งทางสังคมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 **การได้รับการชักชวนจากบุคคลหรือหน่วยงานในภาครัฐ เอกชน หรือผู้นำชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล**สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินต์ ดาววีระกุล (2527) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนา หมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ได้กล่าวว่าการที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมนี้ ต้องกระทำเป็นกระบวนการที่ใช้ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตนเองเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังที่ปรารถนาหรือตั้งใจ ต้องกระทำการให้ประชาชนมีความสมัครใจในการมีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตนเอง และชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ปรารถนา นอกจากนี้ผลการวิจัยในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างยังพบอีกว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านบุคคลได้แก่ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน การรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน และการมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ และการเป็นเจ้าของที่ดินทำกินมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้านและปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความต้องการเกียรติยศ และการได้รับการชักชวนจากกรรมการหมู่บ้านเพื่อนบ้าน นายอำเภอ และพัฒนาการอำเภอมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล สอดคล้องกับงานวิจัยของยูวดี สีทธิพาที (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม โครงการปฏิรูปที่ดินสาธารณะประโยชน์ดงเทพรัตน์ ตำบลดงดอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ผลจากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในชั้นตอนต่าง ๆ ของสมาชิกในกลุ่มผู้ใช้น้ำที่อยู่บริเวณต้นน้ำและปลายน้ำ ไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมที่พบว่ามีความแตกต่างกันใน การจัดอันดับความสำคัญของปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วม นั้นพบว่าปริมาณผลผลิตต่อปีและสมรรถนะในการอ่านมีความสำคัญมากที่สุดทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชั้นตอนต่าง ๆ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวทัศนคติต่อการมีส่วนร่วม โอกาสการมีส่วนร่วมมีความสำคัญเป็นอันดับรองลงมา ในขณะที่อายุ เพศ มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสในการมีส่วนร่วม นั้นพบว่าสมรรถนะในการอ่าน และอายุ มีความสำคัญทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมสูงสุด อรรถวรรณพันธ์เนตร (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนบ้านหาดไคร้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวและมีความต้องการให้หมู่บ้านได้รับการพัฒนาในระดับสูง และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหาดจับปลาบึกในระดับปานกลาง 1) ปัจจัยส่วนบุคคล (ระยะเวลาที่อาศัยอยู่) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ประโยชน์ที่ได้รับ) และปัจจัยด้านจิตวิทยา (ทัศนคติ) ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี รัตนะ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของกรมการพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนมากมีการรับรู้งานพัฒนาสิ่งแวดล้อม แต่มีส่วนร่วมในการพัฒนาน้อย ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า การถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นอาสาสมัคร และการรับรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาสิ่งแวดล้อม จะก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการเป็นหนี้ การมีคนในครอบครัวไปทำงานต่างกัน การเป็นกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกือบทุกกิจกรรม การตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล บุญบรรจง(2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริเวณชายฝั่งระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่ง ทะเลเมืองระยอง อยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเมืองระยองมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความตระหนักถึงปัญหาความ เสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการเกียรติยศ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว **การมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม ในชุมชน** สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช เบญจาทิกุล (2529) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ เข้ามีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา กรณีศึกษา หมู่บ้านชาวเขาชนะเลศการประกวดหมู่บ้าน พัฒนาตัวอย่างของ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พศ.2527 ผล การศึกษาพบว่า กิจกรรมการพัฒนาที่ชาวเขาเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การสร้างและ ซ่อมแซมถนน ทั้งนี้ โดยมีขั้นตอนการมีส่วนร่วมซึ่งสามารถจัดได้คือ การลงมือปฏิบัติในการแก้ไข ปัญหา การค้นหาปัญหา การประเมินผลการดำเนินการแก้ปัญหา ลักษณะการมีส่วนร่วมที่มาก ที่สุด คือ ร่วมสละแรงงาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น พบว่า ปัจจัย ทางด้านสังคมได้แก่อายุ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษา ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมได้แก่ การได้เห็นตัวอย่างการพัฒนาดีเด่นจากหมู่บ้านอื่น ทั้งหมดมี อิทธิพลต่อระดับการเข้าร่วมของชาวเขาในการพัฒนา

5.3 ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการ พัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี” จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ บางประการ ดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1) ภาครัฐหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบควรให้ความสำคัญและความจริงจัง ในการมุ่งมั่นพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี โดย แสดงให้เห็นผลงานที่เป็นรูปธรรม

- 2) มีการจัดเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงไปศึกษาและพัฒนาอย่างจริงจัง
- 3) ประสานความร่วมมือกับประชาชนและสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี มีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างชัดเจน
- 4) เร่งทำความเข้าใจกับประชาชน และชุมชนในพื้นที่ให้เกิดความเข้าใจในรูปแบบและแนวทางการพัฒนาให้ตรงกัน
- 5) มีการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นถึงเห็นถึงความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วม โดยใช้แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เพราะประชาชน และชุมชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรง

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์จุดแข็ง – จุดอ่อน(SWOT Analysis) ของการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี
- 2) ควรมีการศึกษาความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน
- 3) ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิผลของการใช้สื่อต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรี
- 4) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลในจังหวัดจันทบุรีที่เหมาะสมต่อไป ในอนาคต และเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). **สถิติสำหรับงานวิจัย**(พิมพ์ครั้งที่1). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกื้อ อ วศ์บุญสิน (2538). **ประชากรกับการพัฒนา**(พิมพ์ครั้งที่2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- จินดา มณีเนตร. (2540). **การมีส่วนร่วมของตำรวจป่าไม้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้**.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มนัส สุวรรณ. (2538). **นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดารณี พานทอง และคณะ (2542) **“ทฤษฎีการจูงใจ.”** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://web.acc.chula.ac.th> (13 มิถุนายน 2550).
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2542). **ทฤษฎีองค์การ**(พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ .(2539). **การมีส่วนร่วมของประชาชนพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธวัช สุทธิกุลสมบัติ. (2536). **ปัจจัยที่มีส่วนสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท**. วารสารวิชาการ,1(3),35-38.
- ธวัช เบญจาทิกุล. (2529). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวนาในการพัฒนาหมู่บ้านชาวเขาชนะเลิศ การประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2527**. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย.
- ธีรชัย บุรพชนก. (2532). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมสุขภาพิบาลของหมู่บ้านพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน ในจังหวัดระยอง**. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นวรรตน์ สุวรรณผ่อง. (2542). **การเขียนแผนงานโครงการและการประเมินผล**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิคม จารุมณี . (2536). **การจัดการอุตสาหกรรมบริการ** (พิมพ์ครั้งที่1) . กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์.(2527).**กลวิธีแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบาย .

- นำชัย ทนุผล และสุนิสา ทนุผล (ม.ป.ป.). **ลักษณะของพนักงานส่งเสริมการเกษตรที่มีความน่าเชื่อถือ**ตามการรับรู้ของเกษตรกรผู้นำในจังหวัดเชียงใหม่ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- บุญเลิศ จิตต์ตั้งวัฒนา (2542). **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เชียงใหม่** คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัณฑิต อ่อนดำ. (มปท). **องค์กรอาสาสมัครเอกชน**. พัฒนาสังคม หนังสือรวบรวมบทความด้านการพัฒนาสังคมขององค์กรเอกชน เนื่องในงานสัปดาห์เผยแพร่ผลงานพัฒนาเอกชน. _____ . (2553) **“ขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วม”** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.bannongjikk.com/cddforums/index.php?topic=230.0> (10 กุมภาพันธ์ 2554).
- ประชุม รอดประเสริฐ .(2542) : 91-95. **นโยบายและการวางแผน หลักการและทฤษฎี** . พิมพ์ครั้งที่5 . กรุงเทพฯ :เนติกุลการพิมพ์ .
- ปริญญา ปราชญานุกร. (2539). **แนวคิดเรื่องการพัฒนาโดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลางและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน**. การสัมมนาเรื่ององค์การสาธารณะประโยชน์และการพัฒนาสังคมไทย โรงแรมอมารีวอเตอร์เกต.
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2543). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ประชัย เปี่ยมสมบุญธน์ .(ม.ป.ป.)**อิทธิพล ประโยชน์ และพฤติกรรมในองค์กรตำรวจไทย**. กรุงเทพฯคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พันธุ์ทิพย์ รามสูต (2540). **ระบาคติวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ : บี เอ ลีฟวิง จำกัด.
- เพ็ญศรี รัตน์ะ. (2536) . **การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมของกรมการพัฒนชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอุบลราชธานี** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล(สลำเนา).
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ . (2527). **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพฯ**. ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. (2531). **รายงานการวิจัย การประเมินผลระยะครั้งแรกของแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาองค์กรประชาชน(พอป.) / โดยคณะทำงานประเมินโครงการพัฒนาองค์กรประชาชน**. กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนชุมชน

- พัชรี พงษ์ศิริ. (2541). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการ ศึกษาเฉพาะกรณี
ข้าราชการการจัดหางาน. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุวดี สิทธิพาที. (2527). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี
กลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรมโครงการปฏิรูปที่ดินสาธารณประโยชน์ ดงเทพ
รัตน์ ตำบลดงคอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยงยุทธ บุราสิทธิ์.(2533). การประเมินผลการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและ
ป้องกันตนเอง. กรุงเทพฯ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย .
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526) . หลักการพัฒนาชุมชนการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร ห.ส.น.
ไทย-อนุเคราะห์ไทย.
- รลิกา อังกูร. การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2547.
- ราเมศร์ พรหมชาติ. (2545). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
กรณีศึกษาบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้า
แบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ .(2545). การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน(Sustainable
Community – based Tourism). เอกสารประกอบการบรรยายโครงการเผยแพร่ความรู้
ด้านการท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์.นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531). การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิไล บุญบรรจง. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณ
ชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ศิลปะ
ศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิบูลย์ ตรีถัน (2522) .การวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิจิตร ระวิวงศ์. (2527). รายงานเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพปัญหาสังคม ความร่วมมือระหว่าง
รัฐและเอกชนในการจัดการกับปัญหา. ม.ป.พ.
- วีระพล สุวรรณนันท์ (2523) .ความรู้เบื้องต้นในการจัดทำแผนและโครงการตอนการ
ประเมินผลแผนและโครงการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรพัฒนา.

- วุฒิชัย จำนง .(2523) .การพัฒนาการจัดการแนวการวิจัยกึ่งทดลองในการฝึกอบรม.
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมกมล พวงพรหม. (2546). **ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการท่องเที่ยว
ของนักท่องเที่ยวต่างชาติในชุมชนถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536) .**การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม: แนวทางศึกษา
วิเคราะห์และวางแผน.** ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- สุจินต์ ดาววีระกุล. (2527) . **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ
พัฒนาหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่น
ระดับจังหวัด ของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี2537 .** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชา จันทน์เอม.(2542). **จิตวิทยาสังคม .** กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัฒน์ สมจิตรสกุล และคณะ.2542. **รายงานการวิจัย การพัฒนาระบบบริการคลินิก
เบาหวานโรงพยาบาลปลาปาก. มปก. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข**
- สุพัฒน์ สมจิตรสกุล. 2549 . **รายงานการวิจัยการพัฒนาแนวทางการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยไต
วายระยะสุดท้ายที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมที่มารับบริการในหน่วย
ไตเทียม โรงพยาบาลปลาปาก. มปก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม
สุขภาพ.**
- สุวีพร พงษ์พานิช.(2528). **การศึกษาภาพเขียนสีและภาพแกะสลักสมัยก่อนประวัติศาสตร์
ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่สำรวจพบแล้วในปัจจุบัน :ความสัมพันธ์
ของแหล่งลวดลายและภาพสังคม. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชา
โบราณคดีมหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- สุวิมล ตีรกานันท์(2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวทางสู่ การปฏิบัติ(พิมพ์ครั้งที่
2) .** กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานสถิติจังหวัดจันทบุรี,(2552). **“การสำมะโน”.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://web.acc.chula.ac.th> (13 กุมภาพันธ์ 2553).
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง . (2513). **การพัฒนาบุคคล กลุ่ม และชุมชน.**
- อนุภาพ ถิรลาภ.(2528). **การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนาชนบทศึกษากรณีอำเภอพิบูลมังสาหารจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**

อนันต์ เกตุวงศ์. (2534). **หลักและเทคนิคการวางแผน**. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .

อรวรรณ พันธุ์เนตร. (2541). **การประเมินความต้องการการมีส่วนร่วมและความต้องการ พัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนกรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย** .วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับ สิ่งแวดล้อม .บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Cohen, B. (1979). **Introduction to sociology**. New York: McGraw - Hill.

Cohen, J. M., and Uphoff, N.T. **Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity through Specificity**. World Development. Vol. 8 No. 3 (1980) : 223.

Fanaroff and Martin's Neonatal - Perinatal Medicine : **Diseases of the Fetus and Infant** Volume 1-2 / edited by Richard J. Martin, Avroy A. Fanaroff and Michele C. Walsh.

Good . (1973) .**Dictionary of Education**. 3rd ed. New York : McGraw-Hill.

Loudon, David and Bitta, Albert. (1988). **Consumer Behavior : Concepts and Applications**. 3 rd. ed. New York : McGraw Hill.

Simon, Herbert A. 1960. **Administrative Behavior**. New York : The McMillen Company.